

Woodcraft

4/2009

časopis Ligy lesní moudrosti

zima

str. 2

str. 8

str. 26

str. 36

STALO SE STR. 2

Co se událo v LLM.

KOREJSKÉ ŠOKY – díl 1. STR. 8

Jan Klement – Čiko

CESTA ZA OPRAVDOVÝMI STRAŠIDLY STR. 12

Petra Kítkerová – Pecka

KDYŽ ZTRATILI JSME RYTMUS SVĚTA STR. 14

Josef Sokol – Škarman

JAK ZIMUJÍ ŽÍŽALY STR. 18

Iva Vilhumová – Hota

ZE STARÝCH VATER STR. 21

Kamila Lunerová

HOTA STR. 24

Kateřina Benešová – Wičanhpi

INDIÁNI NA MRAZU STR. 26

Honza Křístek – Apač

CO MĚLI RÁDI ANČE, KUBA A HAJNEJ STR. 29

Václav Svoboda – Kotlík

PÍSNÍČKA – TRAMPSKÁ STR. 30

Marek Eben

O PIŠNÉ NOČNÍ KOŠILCE STR. 31

Iva Merhautová – Olowan Teča

BÍLÁ ZIMA STR. 34

Věra Hadravová

TÁBOROVÝ TĚŠÁK STR. 36

Weru Opatrná

HRY VE KMENI BOBRŮ STR. 37

Tomáš Kubín – Oslík

SOUTĚŽ PRO DĚTI STR. 38

Petra Šulcová – Hawiapa

KOMIKS – IKTOMI STR. 39

Jan Merhaut – Mokrouš

Redakční rada

Šéfredaktorka

Kateřina Benešová – Wičanhpi

Obrazový redaktor

Tomáš Koubek – Okeya

Grafická úprava a DTP

Martin Svoboda

Jan Bejček – Divous

O rubriku Stalo se se stará

Ivana Hónigová – Awačin

Korektor

Vlastík Růžička

Autoři jsou vždy uvedeni kurzívou pod svým článkem.

Adresa redakce

Liga lesní moudrosti – časopis
Woodcraft,
Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1

casopis@woodcraft.cz
http://www.woodcraft.cz

Knihářské zpracování a tisk

RETISK – Praha

Distribuce

Balmax, s.r.o.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným souhlasem redakce nebo autora a s udáním pramene. Příspěvky redakce vrací jen na vyžádání autora.

Názory autorů článků nemusí souhlasit s názory redakce.

Cena výtisku 30 Kč plus poštovné.

Informace o předplatném na ustredí@woodcraft.cz.
Cena pro členy LLM v příspěvcích.

Ročník 20, číslo 4.
Navazuje na časopis *Bizoni vítr*.
Náklad 700 ks

ISSN 1210-5252.
MK ČR E 5455

1. strana obálky

Toby
Foto: Kamila Lunerová.

4. strana obálky

Pavel Čech

Praha je zapadaná bílým nadělením. Všechno se vykreslilo, zjasnělo. Tmavé obrysy větví stromů dostaly možnost vyniknout v celé své prosté kráse. Některé ostré hrany zešpičatěly ještě víc, nesnesou na sobě nic, ani jemnou bílou přikrývku. Se vší výrazností vystoupila jejich hrubost. Jiné hrany se pokryly ladnou bělí, spřátelily se s tím nadělením a zkrásněly.

Zmrzlým ránem si elegantní pán vede zřejmě maminku. Krok co noha nohu mine. V bílém světě se odrážejí jejich černé obrysy v celé své prosté kráse.

„Krucinál, vole, to je zima jak v prdeli!“ halasí vestrej chlapík a mrazivý vzduch ranního autobusu jasně nese jeho hlas. Zešpičatěl. Obnažil celou svoji hrubost. Působí směšně a uboze.

Na přechodu mě dohání jedna známá. Za ruce drží děti, celé zachumlané, museli dnes všichni asi vstávat o dost dřív, aby všecko zvládli. Tam, kde jim obvykle stačí jeden krok, dnes potřebují tři. A víte co? Oči jí září: „To je nádhera, vidíte, ten sníh, všechno je najednou tak hezké a nové, to jsem ještě nikdy v Praze nezažila, musíme si to pořádně užít a zapamatovat, bůhví, kdy nás to zase potká. Tak hezký den a nashledanou...“ Představte si, ta upracovaná a rozlitaná máma najednou celá zkrásněla.

Wičanhpi

Kateřina Benešová – Wičanhpi

Z redakce posílají pozdrav Wičanhpi, Martin, Divous a Okeya.

Foto: Martin Kubín – Zlobr

Kiwendotha, aneb hurá do vsi Miskolezy

V pátek 25. září jsme dojeli do vesničky Miskolezy poblíž Hradce Králové a po tmě pak dobloudili na místo, kde jsme strávili krásný čtyři dny. V sobotu, po shlédnutí úvodní scénky o tom, jak se lidé chtěli dostat do jiné země plné zvěře a rostlinného bohatství, nám byla vysvětlena pravidla a šlo se na věc. Na louce byl rozcestník s ukazateli na různá stanoviště. Dohromady jich bylo dvanáct.

První stanoviště byla vůle. Tam se muselo být aspoň 20 s v podřepu, mít zavřené oči, ruce před sebou a být na špičkách. Na zdravotvědě jsme měli uvést člověka do stabilizované polohy. V ekologii jsme dostali asi pět otázek, např. co je to skleníkový efekt nebo co je to červená kniha. Čtvrtou zastávkou byli

živočiškové – část jsme jich měli poznat podle obrázku, část podle hádanek. Další zastávkou bylo určování rostlin a pak i přiřazení plodu ke stromu. Rozdělání ohně – tam bylo za úkol přepálit provázek ve výšce asi 40 cm plamenem rozkřesaného ohně. Sedmé stanoviště bylo lezení po laněch. Stanoviště, které mě příjemně překvapilo, byla čajovna. Měli jsme uvařit čaj z přírodních zdrojů, a kdo chtěl, i vypít si ho. Kousek dál jsme zjišťovali azimut z jedné vesnice do města. Pak už chyběla pouze tři stanoviště. Jedno z nich byly uzle – museli jsme svázat pořádně trojnohu a navázat na sebe dva odlišně tlusté provázky tak, aby pořádně držely. Na předposledním stanovišti jsme měli za úkol přišít na kus látky malý knoflík tak, aby vydržel i zatěžkávací zkoušky. A závěrečným stanovištěm bylo děláni pytlíčků. Prostě a jednoduše jsme si každý udělali vonný pytlíček na památku. Po projití všech stanovišť jsem mohla jít najít orla a přečíst mu souvětí v lakotštině, které

mi vyšlo v mapce se stanovišti. Když jsem tak učinila, orel mi nakreslil do mapky, kde se nachází vysněná země. Na místě stálo týpí, akorát v zmenšené formě, u něho jsme měli odevzdat mapku a vybrat si velikost náramku s nápisem KIWENDOTHA 2009.

Zbytek odpoledne jsme hráli hry nebo dělali dřevo. To pravé nadšení nastalo až večer. Po pár písničkách s kytarou a několika hrách nám Waštélaka ukázal místo, kde by se mělo každou chvíli objevit již slibované překvapení. Byla to krásná ohnivá šou s hudbou.

V neděli ráno byla přednáška o včelařství a včelách a po ní ukázka improvizace hraní na bubny. I během odpoledne se toho událo ještě spousty, například přednáška o canisterapii nebo vyrábění náramků či svíček z včelího vosku. Když se odpoledne chýlilo ke konci, začal slavnostní sněm, na kterém bylo vyhlášení výsledků Kiwendothy.

*Kateřina Hanzlíková – Káta
Jestřábi*

Foto: Martin Kubín – Zlobr

Velké hry aneb boj o Mahykanovu bojovou palici

Bojovníci všech kmenů slyšte! Velké hry mají svého mistra! V průběhu celého uplynulého roku proběhlo několik mezikmenových klání různého zaměření – Velké hry.

Nejdříve v měsíci hladu proběhla zbrusu nová soutěž AKT-SOK, kde se soutěžilo v deskových hrách. Měsíc vran přinesl městskou hru Stará Praha, tentokrát se pobíhalo po Novém městě, kde se zjišťovaly zajímavosti a pomáhalo se Faustovi sehnat formuli, pomocí které lze přeměnit kámen ve zlato. Faustovi se to nakonec bohužel nepodařilo, za to ale vyčaroval buchty, které všem přišly k chuti.

V rámci táboření Malé lóže proběhla další týmová hra – Stopa Černého vlka. To tehdy statečný náčelník Wančetan vyhlásil válečnou výpravu, které se zúčastnil i mladý a hbitý Kopčem s kouzelným štítem svého dědečka. Ten mu ale nepřátelští Pónyové sebrali, Kopčem se ale rozhodl, že to tak nenechá, a vyhlásil válečnou výpravu. Získat štít zpět nebylo vůbec jednoduché, protože nikdo nevěděl, kde se tábor Pónyů skrývá. Všichni se po skupinkách vydali za kouzelníkem Bílým losem, který jim poradil, kudy do nepřátelského tábora. Po cestě se vyráběly zbraně, bojovalo se s medvědem, lovili se lososi, přecházelo přes visutou lávku přes Kojotí propast – nebezpečí číhalo všude.

Další Velkou hrou byl Lesní běh – tradiční znalostní souboj dvojic. Měsíc růží nabídl noční

šifrovací závod ČIWAWA, určený pro milovníky rébusů, záhad a šifer. Po celou noc neměly dvou až čtyřčlenné týmy tušení, kam hra povede jejich kroky. Šly z místa na místo, v ruce jen kus papíru nebo skládky a lámaly si hlavu, kudy dál. Do cíle došli jen ti nejlepší.

Vše vyvrcholilo symbolicky v měsíci lovu na nejtradičnějším mezikmenovém klání – Kiwendothě. Ukončení a slavnostní vyhlášení vítězů proběhlo na Valné hromadě v Tuchlovicích.

Velké hry mají dvě roviny soutěžení – soutěž jednotlivců „Mistr Velkých her“ a soutěž kmenů „Boj o Mahykanovu bojovou palici“. Během šesti her, které probíhaly po celý rok, bylo možno získat šekeny, speciální body nad rámec vyhodnocení jednotlivých her. Princip celkového vyhodnocení byl jednoduchý – kdo získal nejvíc šekenu, vyhrál. Kmeny mohly letos navíc získat bonusové šekeny podle předem stanovených měřítek. A jejich úloha ve finálním sčítání byla nemalá. Soutěže o nejlepší táborovou fotogalerii se zúčastnily tři kmeny – Wallowa, Ťapáče a kmen Bobrů,

kteřý měl galerii nejlépe seskládanou a získal další bonusové šekeny. Tyto šekeny nakonec rozhodly o tom, že Mahykanova palice letos poputuje právě k Bobrům. Ti v početném zastoupení převzali od kmene Wallowa – loňského vítěze, putovní Mahykanovu bojovou palici.

V kategorii jednotlivců – „Mistr Velkých her“ – si nejlépe vedla Marky z Ťapáče, která nasbírala celkem 22 šekeny. Oceněni byli také Kapr, Muška, Blesk a Slunce z Bobrů, Jelen z Ťapáče a Chirurg ze Strážců údolí. A protože jsme se rozhodli, že skončujeme se zapalováním ohně pomocí sirek, výše zmínění byli oceněni ocílkami s pazourky.

Co bude příště? Na co se už teď můžete těšit? Vznikne šamanský tým, který pro vás bude připravovat různé úkoly, záhady a piškuntálie. Šekeny dostanou konečně hmotnou podobu. Dočkáte se nových bonusových úkolů, zažijete další nevšední setkání a potkáte nové kamarády. K tomu všemu stačí jediné – zapojit se do klání Velkých her!

Jan Klement – Čiko
Wallowa

Víkend starých technologií na faře

Celá akce proběhla o prodlouženém víkendu na konci září. Hlavními body bylo ozelenit střechu na garáži, připravit trámový rošt pro strop ve velké místnosti a započít se stavbou suchých zídek v zahradě. To vše pod vedením zkušených lektorů.

Začali jsme garážovou střechou, kde bylo třeba nahradit stávající lepenku vhodnějšími fóliemi pod vegetační substrát. Při tom nechyběla zasvěcená diskuze o různých možnostech pokládání vrstev pod zelené střechy. Potom došlo na úpravu štítu a střešních hran, na pokládku substrátu a nakonec samozřejmě osev a osázení rostlinkami. Současně jsme začali skládat suchou zídku. Je to jako sestavovat trojrozměrnou stavebnici z více či méně plochých kamenů,

které je třeba napasovat k sobě tak, aby se nekývaly. Hlavním tématem pondělí byla příprava trámového roštu. Ten, jak jsme se dozvěděli z Mufovy přednášky, se v minulosti používal jako způsob překlenutí větší místnosti, aniž by se prohýbal strop.

Ač zrovna nepatří mezi staré technologie, po celý víkend byl nenahraditelným pomocníkem bagřík, který umožnil srovnat terén před i za farou, přesunout kameny, vyhloubit základ pro zídku a vyzdvihnout substrát na garážovou střechu.

Přestože se nakonec sjelo jen devět účastníků, práce se udělalo docela hodně. Nakonec tedy zbývá poděkovat za získané zkušenosti a přát sobě i rostlinkám, ať se jim na zelené garážové střeše dobře roste.

*Martina Palečková – Zip
Walden*

Foto: Marie Neudecová – Mája

Hudební Čotokva

Akce s názvem hudební Čotokva proběhla v Tuchlovicích v prvním říjnovém víkendu a jistě se hluboce vryla do srdcí, hlav a dalších orgánů všech účastníků. Během víkendu jsme se věnovali zpěvu, cvičení hlasové techniky, pokusům o vícehlas a kánon, hře na tělo a Orffovy hudební nástroje a ještě spoustě dalších aktivit. Snad největší úspěch sklidil rytmický doprovod k Dvořákovu Slovanskému tanci, který jsme, aniž by nás omrzelo, zkoušeli a provozovali pořád dokola. Pokoušeli jsme se rovněž o sehrání hudební pohádky, vícehlasy zpěv a kánon. Nikdo z nás také netušil, že hru na bonga lze úspěšně napodobit boucháním do podlahy střídavě dlaní a pěstí, čímž docílíme dvou odlišných zvuků.

Mája spolu s Wakim a dalšími lidmi vytvořili natolik studijní a muzikální atmosféru, že se s hraním na kytaru a posloucháním hudebních pohádek nepřestávalo ani v pauze na oběd. Myslím, že na hudební Čotokvě každý z nás načerpal mnoho inspirace. Za to všechno vděčíme Máje a Wakimu, kteří pro nás program připravili.

*Iva Merhautová – Olowanteča
Drum bun*

Vítání miminek

V neděli 4. října se v pomocné škole v Rooseveltově ulici sešlo 13 miminek a batolat. Děti si s sebou vzaly i své rodiče a jejich přátele, aby se všichni dohromady zúčastnili obřadu přivítání dětí. Obřad vedla Wičanhpi, děti během obřadu dostávaly předměty vyrobené ostatními rodiči, přičemž každý předmět představoval jednu z dobrých vlastností, které bychom chtěli u dětí rozvíjet. Po obřadu byl pro rodiče čas na společné popovídání nad přinesenými dobrotami. Děti si spo-

kojeně hrály v herně, jedly nebo spaly – prostě idyla :-).

Celé setkání mělo moc příjemnou atmosféru. Organizátoři vyzdobili zahradu školy (zejména strom s fotkami miminek se jim povedl), bylo krásné počasí a myslím, že nejen mě dost překvapilo, kolik je v Lize malých dětí. Velké poděkování patří Štítě a Ablákelovi, kteří celou akci vymysleli, naplánovali a zorganizovali, a Wičanhpi, která se ujala vedení obřadu.

*Gábina Hendlová – Olowan Tate
Drum bun*

Foto: Tomáš Kouřek – Okeya

Valná hromada LLM 2009

Dne 17. října proběhla Valná hromada Ligy lesní moudrosti. Setkání se konalo v společenském sále základní školy v Tuchlovicích u Kladna.

Již jsme si zvykli naplnit víkend, kdy se koná Valná hromada, ještě něčím dalším. Tentokrát jsme kromě obvyklého školení hospodářů zařadili v pátek večer školení o registru orlích per

a členů LLM. Školení hospodářů proběhlo pod vedením naší hospodářky Markéty Řezáčové – Marky. O registru nemohl mluvit nikdo zasvěcenější než webmaster našich stránek Pavel Spálený – Yučikala.

Sobotu jsme zahájili Valnou hromadou Malé lóže. Jejím hlavním tématem inspirovaným výročími, které nás v příštím roce čekají, byla poválečná historie Ligy lesní moudrosti.

O rokování Valné hromady se dočtete podrobnosti v zápise a já vyzdvihnu snad jen některé body z diskuse.

- Schváleny byly příspěvky na rok 2010, a to ve stejné výši, jako byly v roce minulém.

- Pavel Šebesta – Ježek z Břeclavského kmene Tatankaska nás informoval o stavu objektu, který LLM získala od Fondu dětí a mládeže a který kmen Tatankaska užívá.

- Milan Hlásenský – Hombre informoval Valnou hromadu o činnosti kmene Yellow knife v rámci péče o hartmanický

ochranářský koutek. Ve zkratce zopakoval historii koutku a objasnil vztah LLM k tomuto místu.

- Revizní komise LLM byla doplněna o dalšího člena – Martu Ryšavou z kmene Jezerní lidé.

- Kamila Lunerová nastínila představu náčelnictva o oslavách výročí, které nás čekají v příštím roce. 20. výročí znovuoobnovení LLM v roce 1990 oslavíme na výročním sněmu LLM 5. června 2010 na Kosím potoce a 150. výročí narození E.T. Setona pak konferencí a víkendovou akcí, které proběhnou v listopadu příštího roku.

- Pavel Spálený – Yučikala ve zkratce poreferoval o změnách v registru OP.

- Během celého víkendu vládla velmi přátelská atmosféra. Všem ještě jednou děkuji za účast a těším se příští rok na viděnou na volební Valné hromadě. ZŠ Tuchlovice pak děkuji za zapůjčení prostor.

*Kateřina Faůvová – Trnka/Yuškinwin
náčelnice LLM*

Foto: Petr Harant – Gu

Valná hromada Malé lóže

Na valnou hromadu Malé lóže letos zavítal Migisi – jeden z nejstarších woodcrafterů, aby se s námi podělil o své osobní vzpomínky a zážitky z woodcrafterského života z dob dávno minulých (od války až po 90. léta). Měli jsme tak neopakovatelnou možnost být svědky poutavého vyprávění z úst woodcraftera – pamětníka.

Migisi působil na území Slovenska, a tak i jeho vzpomínky pocházejí ze země našich nejbližších sousedů. Bylo velmi zajímavé poznat a vůbec si uvědomit nový pohled na věc z „druhé“, slovenské strany. Také jsme si mohli uvědomit, že dříve nebylo vůbec jednoduché provozovat woodcraft jako takový a být woodcrafterem. Proto si myslím, že je dobře, že se našlo alespoň pár lidí, jako je Migisi, kteří se nebáli a i přes všechny peripetie osudu byli ve woodcraftu činní, byť po

nějakou dobu třeba i tajně. Možná i díky nim, díky tomu, že se nebáli a vytrvali, se můžeme věnovat woodcraftu tak, jak ho známe dnes.

Migisi nám přinesl ukázat kmenové desky a několik svých zápisníků. Před jeho stopařským zápisníkem opravdu smekám a musím říct, že by se klidně mohl srovnávat s dnešními profesionálně ilustrovanými knížkami.

Migisi ukončil naše setkání slovy E. T. Setona, že woodcraft je umění jezdit na dvou naprosto odlišných koních, což znamená umět být správným woodcrafterem a zároveň řádným členem lidské společnosti.

Po příjemně strávené hodině na valné hromadě Malé lóže jsme se všichni přesunuli na valnou hromadu „dospěláckou“, kde jsme se již nevěnovali historii, ale neméně zajímavému současnému dění v Lize.

*Tereza Němcová
Sacagawea*

Listopadové ohnivecké setkání

Večerní nádrazí malého městečka. Na stěnách podchodu mezi nástupišti jsou vylepeny plakáty s portréty hledaných osob, ohrožujících poklidný život obce. Dobře si je prohlédíme, jsme zdaleka a potkat se s místním podsvětím netoužíme. Chceme tudy projít neviděni. Zakrátko přichází kdosi do čekárny – za jeho černými brýlemi a nenápadným chováním poznáváme jednu z hledaných osob, chlapa, který převádí lidi přes hranice. Toho, na koho jsme čekali, toho, kdo nám pomůže na cestě do světa za hranicemi, kde se naše současné životy, role i okolí, do něhož patříme, zcela změní...

Právě touto „převaděčskou“ epizodou, která by klidně mohla otvírat třeba celotáborovou hru, začínalo letošní ohnivecké setkání. Už při příjezdu na nádrazí ve Skleném nad Oslavou se tak pro zúčastněné začal odvíjet nabitý program, který si kladl nelehký

Foto: Tomáš Koubek - Okeya

úkol: nabídnout k přemýšlivému dialogu složité téma přechodových rituálů v Lize. Široký organizační tým složený nejen z ohnivců se postaral, aby byly hloubavé rozpravy doplněny odlehčujícími hříčkami a hlavně, aby celá společnost byla čerstvého ducha a dobré mysli. Nermalou měrou k tomu přispěl již tradiční kulinářský servis mistra Kotlíka, který každou krmi pro tělo obohatil osobním příběhem.

Sobotní ráno začalo drsnáčkou „metaláckou“ rozcvičkou s patřičně vlasatými trenéry a dotykovými hrami. Pak došlo

na probírání přechodových rituálů. Z obecné roviny jsme se postupně dostali k jejich sestavování a konkrétním cvičným realizacím. Ty jsme si pak vzájemně nabídli ke společnému kritickému dialogu. Večer byl tedy plný několikerého zapalování ohňů a někteří z nás si mohli prožít např. obřadní vstup do Malé či Velké Lóže nebo přijetí do kmene. Mezi tím jsme se snažili, podle pravidel psycho-terapeutické metody Balintovských skupin, přiblížit k našim vlastním problémům ve vztazích s lidmi.

Po plné sobotě jsme měli už jen nedělní dopoledne – v něm jsme se mohli zapojit do některé z malých dílniček – na výrobu mokasínů, pochodní nebo vychytávek v zacházení s třecími dřevy. Pak zbývalo společné rozloučení s místem a lidmi – a také přechod z onoho „světa za hranicí“, do něhož jsme byli záhadným převaděčem dovezeni, zpět do ruchu aut a pracovních povinností.

Tereza Macková – Itawa stráž

Korejské šoky

díl 1.

Abych byl trochu originální, pojal jsem sepsání svých zážitků poněkud netradičně. Zaměřil jsem se na jednotlivé situace, které jsem opravdu, ale opravdu nečekal.

Noční Soul.

Jak jsem se dostal do Koreje?

Byl jsem vybrán Českou radou dětí a mládeže (ČRDM) jako účastník bilaterální spolupráce mezi Českou republikou a Korejskou republikou v oblasti „práce s mládeží“. Takto se nás tam sešlo deset z ČR (každý z jiné

organizace pracujících s mládeží – Junák, Atom, Pionýr, Woodcraft, INEX, ČTU, Expedice Natura...).

Nutno poznamenat, že našemu výletu do Koreje předcházela v roce 2008 návštěva korejské delegace u nás v České republice. Připravili jsme pro ně poměrně nabitý program zaměřený nejen na volnočasové aktivity.

Součástí našeho programu byl i „homestay“, kdy jsme měli každý jednoho Korejce na celý víkend u sebe doma (bohužel jsme se nedočkali podobné aktivity z druhé strany kvůli chřipkové epidemii, holt prasata opět vyhrála).

Ale teď již k prvním sedmi zážitkům z Koreje.

Šok 1 – teplo a vlhko

Už při příletu na Incheon – letiště asi 60 km od Soulu – jsem byl zaskočen nebývalou vlhkostí vzduchu, kterou jsem nejdříve přikládal tomu, že letiště leží u moře. Vlhkost nás ale neopustila po celou dobu pobytu. A ačkoli bylo září, bylo teplo tak, že bylo dopředu jasné, že naše nové jednotné mikiny, které jsme si nechali udělat u příležitosti návštěvy Koreje, nebudeme příliš potřebovat. Korejci nás ale uklidnili – v červenci a v srpnu je tu prý opravdu nesnesitelně.

Šok 2 – jídlo a stravování

Těšili jsme se na pravou exotiku a tu jsme taky dostali. Nutno říct – zlatá česká kuchyně. Jídlo je tu pestré. Dostanete před sebe na stůl spoustu malých mistichek s pofidérním obsahem různých barev. Většina z toho je rostlinného původu, masa mnoho nečekejte, možná občas bůček

nakrájený na tenounké plátky, nebo „hovězí“ nadrcené tak, že ho poznáte jen podle toho, že chutná na rozdíl od všeho ostatního alespoň trochu slane. Důležité pravidlo – všechno červené (načervenale, oranžové...) je neskutečně pálivé a pro Evropana stravitelné jen s obtížemi. Naprosto vše je doprovázeno rýží. Když jsem se na konci pobytu jednoho z Korejců ptal, jestli tu v Koreji umí připravit tradiční jídlo bez rýže, dlouho se zamyslel a pak řekl, že si na nic nemůže vzpomenout. Rýže je mírně spleaná, takže tvoří hrudky, je bez jakékoliv chuti a dá se kdykoli přidat. Do už tak přeplněného prostoru před vámi dostanete ještě talíř, na který si dáváte, co uznáte za vhodné (v Koreji je neslušné jíst něco z misky, kterou držíte v ruce), smícháte to na talíři a pak to konzumujete.

Čím? No přece hůlkami! Typické korejské hůlky jsou překvapivě nerezové a mají zvláštní oválný průřezový tvar, který znemožňuje jakékoliv nabírání potravy. K hůlkám naštěstí dostanete i lžičku, takže v případě nesnázi jste zachráněni. K tomu

všemu dostanete vodu, které je díky pálivosti jídla nedostatek.

Pokud čekáte sýr nebo obecně mléčné výrobky, čekáte marně. My se sýru dočkali až v jedné z „italských restaurací“, kde jsme si dali pizzu, jež připomínala spíš buchtu s dvoucentimetrovou krustou.

Další šokující věcí jsou papírové sáčky na pití. Ty tu jsou běžnější než kelímky. Voda zdarma v klasických automatech je běžnou záležitostí, ale na první pohled není zřejmé, do čeho vodu čepovat. Takže papírové kalíšky nejsou ve světě jen nouzovou záležitostí.

Šok 3 – alkohol a hospody

Po oficiálním programu dne jsme měli většinou volno. To jsme využívali k poznávání místní kultury z jiného než nám proklamovaného pohledu. V místních hospodách jsme byli šokováni hned několikrát a musím říct, že větší příjemně.

Hned první večer jsme způsobili menší faux pas. Chtěli jsme

Veškeré jídlo je v malých mistichek.

Kostel Gospel.

ochutnat místní alkohol a na doporučení naší milé korejské překladatelky jsme si každý objednali Soju. Paní vrchní se nás ještě dvakrát velmi uctivě zeptala, jestli opravdu chceme desetkrát Soju (bylo nás deset). My na to, že ano. Chtěli jsme všichni ochutnat místní populární destilát vyrobený (jak jinak) z rýže. Vrchní tedy odešla, ale přišla paní vedoucí a opět se ujistila, jestli platí naše objednávka, tedy 10× Soju. My jsme řekli, že ano, a už jsme podvědomě začali tušit zradu. Paní vrchní nám donesla deset asi čtyřdecilitrových skleněných láhví Soju. Tehdy jsme pochopili, že v Koreji se neprodávají „panáky“ jako u nás. Přitom cena jedné láhve stála v přepočtu asi 45 Kč. Nenechali jsme se zahubit a všechny láhve jsme dopili. Rozhodli jsme se, že si to raději zředíme. Každý jsme si objednali džus, což naši korejsší přátelé moc nepochopili. Soju totiž míchají s pivem.

Příjemným překvapením byl nepřetržitý dostatek misek s něčím slaným – popcorn, křupky, mořské řasy. A to zdarma.

Kdykoli něco došlo, stačilo zavolat a vše hned bylo doplněno. Volání obsluhy bylo elegantní – na každém stole bylo tlačítko, kterým se v naprosté tichosti obsluha přivolala.

Mile nás překvapilo, že ve většině restaurací čepovali nealko nápoje (vyjma džusů) stylem „bezdný kelímek“, což znamenalo, že nápoje byly zdarma doplňovány dle libosti. Při placení jsme byli zaskočeni tím, že bankovky, ať byly jakékoliv hodnoty, byly přijímány i vydávány oběma rukama a s mírnou poklonou. Později jsme zjistili, že tento styl předávání platí pro jakýkoliv dar, včetně vizitek.

Šok 4 – parkovací místa pro ženy

Několik dní před odjezdem do Koreje zveřejnil jeden z českých bulvárních deníků informaci, že Soul zahajuje kampaň „Město pro ženy“ svou první akcí – parkovací místa pro ženy (oficiálně pro řidičky s podpatky). Rozhodli jsme se, že tuto informaci ověříme a ono opravdu – tato

parkovací místa jsou vymezena růžovými pruhy, jsou asi 1,5× širší a označena ženskou schematickou značkou.

Šok 5 – doprava

Šokující je cena. Taxíkem jsme jeli přes půl města každý v přepočtu asi za 15 Kč. Cena v taxi je státem regulovaná, proto si můžete být jisti, že vás neoškloubou. Navíc zde jezdí i mezinárodní taxíky, které jsou na rozdíl od ostatních aut oranžové.

Podobně i metro jezdí za parkatel. I když se svou rozlohou ani ve snu nemůže blížit tomu pražskému, ceny a služby jsou nerosrovnatelné. Jednorázová jízdenka stojí opět asi 15 Kč a je zde elegantně řešena recyklace jízdenek. Když si koupíte jízdenku, automat vám vydá čipovou kartu velikosti kreditky. Při opuštění prostorů metra můžete kartu vrátit a automat vám vrátí zálohu zpět.

V metru má naprostá většina lidí s sebou malou obrazovku a sleduje televizi. Mačkání v metru nikoho nevyvádí z míry. Je to běžná věc, kapsáři tu nejsou. Údajně prý existují pracovníci v bílých rukavičkách, kteří tlačí cestující do souprav, aby se tam všichni a rychle vešli.

Korejskou mentalitu dokresluje zvědavá otázka naší korejské překladatelce Song. „Co by se stalo, kdybychom si jízdenku nekoupili a prošli do metra?“ Projít přes dost chabý turniket pro našince nepředstavovalo žádný problém. Song se zamyslela, na co že se jí to ptáme, a pak odpověděla, že jí to nikdy nenapadlo – „prostě si koupíš lístek a jdeš na metro“.

Výhodou tohoto způsobu dopravy je, že se nedostanete do zácpy. V celém Soulu jsem neviděl v jednom směru míň než čtyři jízdni pruhy (nejvíce deset), přesto jsou tu zácpy na denním pořádku. Autobusy jsou narozdíl od všech aut barevné a mají závratně vysoká čísla. Uvnitř autobusů jsou často ploché obrazovky s reklamami propagujícími například konzumaci mléčných výrobků.

Autá jsou výhradně domácích značek (Hyundai, KIA, Daewoo) a pouze v šedé škále (od bílé po černou). Když je někdo hodně extravagantní, tak jezdí v tmavě modrém autě.

Šok 6 – náboženství

V Koreji je polovina obyvatel ateistů. Polovina věřících jsou křesťané a čtvrtina buddhisté.

Křesťanství sem bylo zavlečeno až v padesátých letech minulého století, proto se v celé Koreji téměř nesetkáte s „tradičními“ kostely. Ty vypadají jako činžovní domy s červeným neonovým křížem na vrcholu, nebo naopak jako obrovská hudební scéna nějakého divadla.

S velkým napětím jsme očekávali noc v buddhistickém klášteře. Čekal nás další velký šok. To,

Chráms mrakodrapy.

že většina staveb je nově postavená či zrekonstruovaná (konflikt s Japonci, Korejská válka), bychom skousli, ale všudypřítomné satelity, moderní sprchy, ventilace v každém pokoji, podzemní garáže s terénními auty pro mnichy a kantýna ve stylu závodní jídelny způsobily malou deziluzi. Na druhou stranu – naučili jsme se modlitbu, oblékli jsme se do stejnokrojů, pili tradiční čaj, zúčastnili se ranní modlitby a spali na podlaze, takže jsme atmosféru nasáli dostatečně.

Šok 7 – historie, architektura

Už po zveřejnění oficiálního programu nás dost mrzelo, že nena-

vstívíme ani muzeum, ani chrámy, ani kláštery. Pochopili jsme, že se organizátoři snažili prezentovat svou zemi jako dynamickou, moderní a perspektivní. Přesto se nám velmi snažili vyjít vstříc, a tak jsme se dostali jak do národního muzea, tak do chrámů. V muzeu jsme mohli zhlédnout spoustu nesmírně cenných artefaktů včetně korunovačních klenotů (neskutečné ve srovnání s bezpečnostní politikou pro Svatováclavskou korunu). Chrámy vypadaly jednoduše, ale byly barveny širokou škálou barev. Zajímalo mě, jak často musí tyto pestře barvy znovu přetírat. Později jsem se dozvěděl, že chrámy jsou rekonstruované (postavené) z roku 1995. Historické budovy prostě v Koreji najdete jen těžko. Drtivá většina budov není starší než třicet let. Mrakodrapy jsou stavěny zdánlivě bez ladu a skladu. Konkrétně Soul je asi zatím první místo, kde bych se bez problému ztratil. Nejsou zde žádná vodítka nebo orientační body (vyjma hodně ojedinělých specifických mrakodrapů), kterých by se dalo chytnout.

Jan Klement – Čiko

Temple stay.

Cesta za opravdovými strašidly

Cílem naší první letošní výpravy bylo nedaleké arboretum se strašidly.

Naše kroky vedly na vlak, jenž nás dovezl do Srbska (nedaleko Berouna). Odtud jsme už museli po vlastní ose, neb tam kam jsme chtěli, žádné vlaky nejedou. Vy-dali jsme se po žluté značce podél řeky Berounky. Prochází se tam pod krásnými stěnami, a tak ani my jsme neodolali. Ačkoli jsme to tak úplně neměli v plánu, zašli jsme do nedalekého Alkazaru, kde jsou lehčí lezecké stěny a krom nich je tu i ně-

kolik chodeb, které lákají k prozkoumání. Prozkoumali jsme tedy dvě chodby a zkusili si vylézt na kousek stěny, čímž jsme vyčerpali nadbytečnou energii a navnadili děti, neb to pro ně bylo příjemné zpestření. Navrátili jsme se na žlutou značku a pokračovali v našem plánovaném směru, a to ke Svatému Janu pod Skalou. Cestou jsme si vyslechli pověst o poustevníkovi Ivanovi.

Poustevník Ivan přišel do kraje mezi Berounem a Karlštejnem kolem roku 880. Usadil se v jedné zdejší jeskyni, kde žil přes 40 let. Sužovali ho tu zlí duchové, a tak chtěl jeskyni opustit, ale když už uží odcházel, zjevil se mu Jan Křtitel. Řekl mu, ať zde zůstane, a na obranu proti duchům mu dal kříž, kterým pak dle pověsti vyhnal ďábla ze svého obydlí. Poustevník měl ochočenou laň, která byla jeho věrným přítelem a od níž pil mléko. Jednoho dne však kníže Bořivoj při svém lovu právě tuto laň zasáhl a ta jej zraněná dovedla až do poustevníkova domu. Tak se Bořivoj dověděl, že zde někdo přebývá. Příběh Ivanův jej natolik zaujal, že zde nechal vybudovat kapli a později zde vznikl i klášter, jenž je tu dodnes.

Naše kroky nás zavedly do zdejšího kláštera, který se v době naší návštěvy opravoval, ale místo, kde přebýval Ivan, bylo přístupné. Podívali jsme se tedy na jeho lože, místo, kde se modlil (dodnes jsou zde zřetelné stopy kolen a chodidel). Dá se zde vidět i díra, kterou podle pověsti vyletěl ďábel ven.

Po prohlídce jsme se vydali po žluté směrem vzhůru na kopeček k vrcholu s křížem. Protože jsme neměli příliš času, nedošli jsme úplně na vrchol, ale na odbočce k vrcholu jsme šli na druhou stranu a došli po žluté značce k malinkým kolejkám – součástí hornického skanzenu Solvayovy lomy. Zkusili jsme si, jak se přehazuje výhybka, a vedení kolejkami, po nichž jezdí malinké důlní mašinky, jsme došli do cíle našeho celodenního putování, a to k arboretu.

Zdejší arboretum je obohaceno expozicí strašidel. Měli jsme přichystanou hru na jejich poznávání, a tak jsme se rozprchli po okolí a kochali se strašidelnou krásou. Mezi normálními cedulkami s rostlinami, jež se zde vyskytují, jsou i jiné, tajemné. Na první pohled nic zvláštního. Obrázek. Ten, kdo je však zvědavý, otevře dvířka a spatří, že se pod obrázkem skrývá jedno ze strašidel od paní Vítězslavy Klimtové (té paní, co vytvořila *Lexikon ohrožených druhů strašidel*).

Může se hodit

Jak se tam dostat

Autobusem – víkendový autobus odjíždí z Prahy-Zličína přes Loděnice v 8.40. Lze použít jako dopravu do Svatého Jana anebo do Loděnic, odkud vede přístup do Solvayových lomů.

Pěšky – nejbližší je to do Svatého Jana pod Skalou po modré značce z Vráže (možno dojet autem po dálnici anebo vlakem) – 3 km, po červené z Berouna – 6 km, anebo po červené z Karlštejna – 8 km.

Mapa KČT č. 36, Okolí Prahy západ
1 : 50 000

Svatý Jan pod Skalou

Otevřeno od dubna do října o víkendech 10–13 h, 14–17 h. Během letních prázdnin je kostel přístupný denně.

Muzeum těžby a dopravy vápence – Solvayovy lomy

Otevřeno od května do října o víkendech od 11 h.

Vstupné: dospělý – 50 Kč, děti – 20 Kč, rodina – 120 Kč, jízda vláčkem 30 Kč.

K prohlédnutí je tu více než dvacet strašidel, která se vyskytují v přírodě.

Myslím si, že toto místo nemusí být cílem jen pro dětské výpravy a vycházky, neb je to tu kouzelné, a kdyby vás nezaujala strašidla, můžete navštívit zdejší důlní muzeum.

My jsme pak spěchali do nedaleké Loděnice vzdálené asi tak 4,5 km na autobus směr Praha. Celý výlet byl dlouhý asi tak deset kilometrů, a tak si myslím, že je to rozhodně dobrý námět na trochu delší procházku pro všechny z nedalekého okolí, neb třeba Praha je co bys kamenem dohodil.

Petra Kitzlerová – Pecka

Ilustrace: Vítězslava Klimtová.
Lexikon ohrožených druhů strašidel. 1992.

Když ztratili jsme rytmus světa, ztratili jsme svět

Zimní slunovrat – snad ve všech kulturách považován za jakýsi práh času, příležitost k oslavě příchodu slunce.

Už některé pravěké kultovní stavby byly orientovány tak, aby právě v tento den sluneční paprsky svítily na obětiště. U starých Řeků byl jakýmsi patronem těchto oslav bůh Kronos, Římané ho spojovali s bohem Saturnem – odtud název svátku „saturnálie“. Často se uvádí, že saturnálie pa-

třily mezi ty nejveselejší svátky, při kterých se hodně jedlo a pilo, otroci si dokonce vyměňovali role se svými pány. Lidé si dávali jako dárek „oheň“ v podobě hořící svíce, která symbolizovala světlo ve tmě zimních dnů (či teplo v zimě těchto dnů). Možná, že právě v tomto zvyku má základ tradice

svíček o Vánocích (svíčky na adventním věnci, svíčky ve skořápce ořechu a později i svíčky na stromku, v poslední době Betlémské světlo roznášené skauty). Keltové oslavovali kolem 21. prosince svátek zvaný Yule, také Severské a germánské tradice považují zimní slunovrat za jeden

z nejdůležitějších svátků – byl to jejich Nový rok, oslava návratu boha slunce na zem.

Ve čtvrtém století stanovila starokřesťanská církev v Římě na 25. prosince den narození Ježíše Krista, aby tak vytvořila protiváhu starší pohanské slavnosti „nepřemoženého slunce“. Z Říma se tento zvyk rozšířil do všech katolických zemí, zatímco východní církev (dnes pravoslavná) slavila narození Krista až 6. ledna, v den Zjevení Páně.

Štědrý den byl podle lidové víry nejvhodnějším dnem roku pro předvídání budoucnosti. V dobách mého dětství jsme ráno před rozedněním chodili do zahrady ovazovat stromky. Každý kmínek ovocného stromku jsme objali kouskem provázku a při zavazování volali: „Oblékejte se, obouvejte se, štípkové kvítkové, přijde na vás mráz, mráz; nebudete-li se oblékati ani obouvatí, posekáme vás, vás“. Volání se neslo tmou ze všech sadů v okolí, s nadějí na budoucí hojnou úrodu ovoce. Byl to tak silný zážitek, že jsem jej po letech prakticoval i s dětmi našeho kmene.

Na Štědrý den ráno se lidé chodili umýt do potoka či ke studni, aby byli celý rok zdraví. Po večeři rozkrajovali jablka, lili do vody rozžhavené olovo, děvčata pouštěla po vodě skořápky z vlašských ořechů s malými svíčkami, házela střívecem. Pokud pořádáte kmenovou vánoční besídku, určitě neváhejte některý z vánočních zvyků zařadit do programu.

K Vánocům neodmyslitelně patří koledy. I koledování kdysi souviselo s vírou v magické ovlivnění osudu. Proto se obřadům,

spojeným s přáním zdaru, věnovala velká pozornost a vykonávali je obvykle nejváženější členové obce. S šířením křesťanství se víra o účincích magických obřadů ztrácela a nahrazovala ji modlitba a mše. Štědrý den je v liturgické tradici označován jako vigilie, tedy předvečer slavnosti (Božího hodu Vánočního). Byl dnem postu a přípravy, doprovázený řadou lidových zvyků, od rozmanitých pověr až po poetické obyčeje, které zlidšťují liturgickou podobu Vánoc. Adventní půst končí na Štědrý večer s východem první hvězdy. Teprve tehdy zasedala rodina ke slavnostní večeři, která měla obvykle několik chodů, např. kuba, muzika, pukanec s mákem a medem, polévka štedračka, hubník a jiné, podle krajových zvyklostí. Během svatvečera se podává devatero chodů. V muzice je devatero druhů sušeného ovoce. Bramborový salát z devatera druhů zeleniny. Vánočka z devíti pramenů.

Proč? Devítka je zvláštní (posvátné) číslo – zkuste si například

sečíst číslice v každém z násobků čísla 9.

Náměty vánočních zvyků najdete v předvánočních číslech snad všech časopisů. Dočtete se tu i o tom, že tradici jesliček založil sv. František z Assisi v r. 1223, zvědavým se určitě podaří vypátrat historii betlému, vánočního stromku, dávání dárků. V knize Náš poklad od M. Soukalové jsem objevil Daráčky. Daráčci hledají v blízkém okolí lidí, kteří o Vánocích zůstávají sami. Pak dají hlavy dohromady a vymyslejí způsob, jak takovému osamocenímu a tedy nejchudšímu člověku sdělit, že má na světě přátele. Daráčci, kteří nadělí opuštěné paní či zapomenutému dědečkovi jiskřičku světla, štipec tepla, střípek smíchu a devatero vánočních dobrot, jakoby vystoupili z barevného betléma. Hra na daráčky je nejveselejší slunovratová hra. Zkuste si ji zahrát i vy.

S Novým rokem souvisí zvyk posílání novoročenek. Jestlipak už jste někdy slyšeli o tom, že předchůdcem novoročenek jsou tzv. minucí, malovaná a často

ve verších složená přání, která posílali učitelé vrchnosti, městským radám a dalším příznivcům, od nichž očekávali pár grošů? Ve 30. letech 19. století zavedl známý vlastenec Karel Chotek zasílání novoročenek zobrazujících hrdiny národních dějin a významné světky. Koncem 19. století se s módou posílání pohlednic objevily i novoročenky s grafikou, uměleckými lepty a ve 20. století s fotografiemi.

Na den Tří králů (6. ledna) se končil cyklus vánočních svátků.

„My tři králové jdeme k vám, štěstí, zdraví přejeme vám...“ zpívali malí koledníci za doprovodu tzv. fanfrnoch. Fanfrnoch, neboli bukač, je džbán, jehož otvor v hrdle je potažen měchuřinou s několika dlouhými žíněmi ve svém středu. Pokud se za ně táhá navlhčenou dlaní, vyluzuje nástroj jednotvárné bzučivé zvuky. Malí koledníci převzali verše z divadelní hry o narození Krista a příchodu tří králů, kterou hráli v barokní době žáci jezuitských

kolejí, a byla mezi prostým lidem velmi oblíbená.

Hromnice (2. února) je lidové označení svátku, který prošel řadou proměn. Pro Kelty to byl čas oslav přechodu z končícího období úhoru do počínajícího období setby. V křesťanské tradici se nazýval původně hypapanté, tj. setkání starce Simeona s Pánem, později Očišťování Panny Marie, dnešní liturgie ho zná jako Uvedení Páně do chrámu.

V ten den bylo zakázáno šít, neboť lidé se domnívali, že by špička jehly přitáhla blesk. Nesmělo se klít a mluvit nevázně. Na Chodsku věřili, že kdo bude toho dne tancovat, zemře bez světla.

Sv. Dorota (6. února) žila ve 4. století v Kapadocii, odmítla se vzdát víry a byla odsouzena k smrti. Ve středověku byla o ní sepsána legenda a v průběhu let se z legendy utvořil zvyk „chození s Dorotou“. V hrách o sv. Dorotě se vyskytují Dorota, Theofil, král, čert a kat. Jedná se

o občůzkové hry předvádějící trápení a vykoupení světky.

Masopust navazuje na antické oslavy boha vína a úrody (v řecké mytologii Dionýsos, v římské Bakchus). V Aténách se velkolepé bouřlivé slavnosti konaly dokonce několikrát do roka, nejvýznamnější však byly „velké dionýsie“ koncem března.

Účelem těchto oslav bylo potěšit boha a zajistit tak hojnost chleba a vína.

V české tradici je masopust obdobím staročeských bálů i panských plesů, zabijaček a svateb. Trvá od Tří králů do Popeleční středy. V úterý před Popeleční středou je Masopust za velkého jásohu a veselého zpěvu vynešen za ves. Hudba a výskot utichají. Smrt si brousí kosu. Soudce přednáší řeč, ve které obviní Masopusta z nejrůznějších neřestí a odsoudí jej k trestu smrti. Kat setne Masopustu hlavu a ten padá do jámy nebo do závěje, do strouhy se zbytky tajícího sněhu. Truchlíci pozůstávají za velkého

lamentování a kvílení házejí za ním jeho atributy – znaky, které připomínají to bohaté období, kterému vévodil: karty, korbele, papírové ozdoby. Zpívá se Už je konec masopustu, už je konec muziky, koupíme si růženeček, budeme se modlití..., nebo Jémine, domine, masopust pomine, jémine domine, masopust pryč. Masopust přestane, růženec nastane... Vlády se ujímá Půst. A trvá 40 dní, až do Velikonoc. Každá z postních nedělí před Velikonocemi měla své kouzlo a tradici. Na Černou neboli Liščí neděli se pekly preclíky, které se pak věšely na stromy, o Pražné neděli si lidé vařili pravěké jídlo zvané pražma, věřili, že kolikrát kdo kýchne o Kýchavné neděli, o tolik let se mu zkrátí život, Družebná neděle byla vyhrazena námluvám, Smrtná neděle vynášení Smrti ze vsi a na Květnou neděli se v kostele světily kočičky jako památka na příchod Ježíše do Jeruzaléma.

V době postní se patří sedat k ručním pracím. Naše prabáby předly, tkaly, paličkovaly. Dědci paličkovali, tkali, louče štípali, uměli vyřezat ze dřeva holubičky, uplést košíky z vrbového proutí. Kdo někdy vyšíval, háčkoval, síťoval, korálky navlékal, hrách přebíral, ten dobře ví, kolik trpělivosti potřeboval, aby práci dokončil. Dopřejte si občas takovou zkušenost. Je k nezaplacení. Třeba si všimnete, kolik trpělivosti a porozumění v sobě nastřádali vaši rodiče a prarodiče. Však jim to trvalo!

Neztrácejme rytmus světa!

Josef Sokol - Škarman

K čemu je půst?

U přírodních a horských národů je půst i dnes pevnou součástí jejich životního rytmu. Půst je vynikající příležitost lépe zvládnout malé závislosti a náruživosti všedního dne, nebo se jich úplně zbavit.

Zkusili jste si někdy odepřít sklenici vody, když jste měli žízeň? U studánky počkat, až se ostatní napijí? Odřekli jste si kousek chleba a podali ho někomu hladovému? Odložili jste příjemnou hru, zábavu, rozptýlení? Rozhodně takové zkušenosti sbírejte a navlékejte jako korálky na šňůrku. Nemluvte o nich, neholedbejte se, co všechno dokážete. Jsou to jen malá zrníčka, kterými posilujete svou vůli, svou schopnost poslechnout se. Jakási cvičení, s jejichž pomocí budete později silnější a odolnější. Připraveni odporovat zlu. A všemu, co by ublížilo vám a vašim bližním. Ty malé zkoušky vám umožní ctít dobré zákony a dodržovat pravidla bez velké námahy.

„Umím myslet, umím čekat, umím držet půst...“, odpověděl Siddharta na otázku, co se vlastně naučil v době svého vzdělávání (Herman Hess: Siddharta).

Schopnost jasného a klidného myšlení a čekání, jakož i držení půstu znamená nepředstavitelnou sílu. Je klíčem k vnitřnímu klidu, soustředěnosti a sebeurčení. Když se naučíme držet půst, myšlení se vyčistí a uklidní, vyvine se trpělivost, tedy schopnost čekat a přijímat všechny změny života. Půst je přirozená cesta očisty těla i ducha.

Skutečný význam půstu (angl. fast, něm. fasten) je v zastavení každodenní stravovací rutiny, sebrání se na hektické cestě životem, a tak i možnost pozorování sebe sama, sečkání na cestě plné zbytečných zvyků, zapříchňujících nemocí. Půst znamená rozhodnutí odpoutat se vnitřně na určitý čas od obvyklého způsobu života, zejména od jídla a pití.

„Zřeknutí se nebere, zřeknutí se dává. Dává význam jednoduchosti“, míní filosof Heidegger.

Dříve většina lidí znala a cítila rytmus přírody a také se jím neváhala řídit. Osudové dny, kalendář a pranostiky vznikaly podle přesného pozorování přírody a jejích rytmů. Pro současného člověka s woodcrafterským srdcem může být objevování starých zvyků a ožívování zavátých tradic krásným dobrodružstvím. Kruh článků o lidových obyčejích se uzavřel. Snad bude alespoň malou inspirací odvážným.

Jak zimují žížaly

Proč zrovna žížaly? To bylo tak... Když mě redakce poprosila, jestli můžu něco napsat do zimního Woodcraftu, požádala jsem Wičanhpi, aby mi to připomněla e-mailem, že je to v záplavě práce a informací lepší. A když e-mail přišel, zběžně jsem přelítla jeho název a moc mě to pobavilo. Jak zimují žížaly! To je celá Wičanhpi, vždycky originální... Pak jsem ale nasadila brýle, četla pořádně a zjistila, že to nejsou žížaly, ale žvížata.

Jak tedy zimují žížaly a ostatní zvířata? Než odpovím na otázku „jak?“, zkusím vysvětlit „proč?“. Nikoho asi nepřekvapí, že v zimě přestává růst většina rostlin, protože nezbytná voda mění své skupenství z kapalného na pevné. Nebo že mnoho druhů bezobratlých upadá do klidového stadia, nebo zimní měsíce přežívají ve vývojových fázích. Ptáci a savci, tedy tzv. teplotokrevní živočichové, to mají složitější. Musejí si udržovat tělesnou teplotu, ať je vedro nebo mráz. Pro mnohé z nich je to úkol vskutku „nadlidský“, vlastně „nadzvířecí“, proto například mnozí ptáci raději odlétají do teplých krajín, někteří savci se zase stěhují za potravou do nížin či alespoň sestupují do horských údolí. Pro drobné savce je takové putování téměř nemožné, navíc ztrácejí svoji teplotu rychleji, než si ji vytvoří. Tedy při nedostatku potravy a nutnosti velkého výdeje energie by rychle uhynuli.

Hlavní příčinou prezimování nebo migrace je vysoká tělesná teplota, která je u ptáků i savců téměř vždy vyšší než teplota okolního vzduchu. Na udržení tělesné teploty potřebují savci a ptáci stálý přísun potravy. A ta bývá v zimě vzácná... Někteří zvířata si vytvářejí tukové zásoby, z nichž při nedostatku potravy čerpají energii, jiná si dělají na zimu zásoby v podobě výživných oříšků a semen. Ale mnohá zvířata mají šanci přežít zimu a s ní spojené hladovění pouze za cenu snížení metabolismu a tím i snížení spotřeby energie na nejnižším možnou míru. Snížením metabolismu se výrazně snižují i všechny tělesné funkce a živočich upadá do

stavu spánku, odborně nazývaného hibernace. Hibernace se v živočišné říši vyskytuje u hmyzu (tzv. diapauza), u pavoukovic, u některých plazů (například u ještěrek a želv), u obojživelníků (některé druhy žab) a u savců. Z výčtu je vidět, že hibernace zcela schází u ptáků.

Zimní spánek lze ještě dále dělit na tzv. pravý a nepravý. Pravým zimním spánkem (permesivní hibernace) tráví nepříznivé období především drobnější savci. Je to stav, kdy dochází k výraznému snížení srdečního tepu a tělesné teploty. Například svišť, jehož teplota v létě nezávisle na teplotě okolního vzduchu je okolo 37 °C, srdeční aktivita je kolem 90 tepů a dechová frekvence asi 15 vdechů za minutu. Jakmile klesne teplota pod mínus 15 °C, svišť se stočí ve svém podzemním doupěti do klubíčka a upadá do zimního spánku. Při něm jeho tělesná teplota může klesnout až na úroveň 0 °C, nadechne se pouze

dvakrát za minutu a srdce se stáhne každých dvanáct vteřin! Podobně je tomu i u plšika lískového, plichů, veverky nebo ježků. Budí se pouze v kritických situacích a pro tyto případy si mnozí z nich, například křečci či syslové, dělají ve svých podzemních norách zásoby potravy.

Mezi pravé zimní spáče můžeme také počítat netopýry. Některé druhy sice odlétají do teplých krajín, mnohé z nich však u nás přečkávají zimu. Můžete je objevit ve starých štolách, kde jsou buď zalezlí v závrttech pro odstřely (netopýr černý), nebo visí ze stropu (např. vrápenec velký), či jsou v početných skupinách namačkání jeden na druhém (netopýr velký), nebo v různé velkých koloniích ve sklepeních (netopýr hvízdavý). Občas se ve svém zimním úkrytu vzbudí, aby si našli výhodnější místo, zbabili se nashromážděných produktů metabolismu, popřípadě přelétli do zcela jiného úkrytu. Každé probuzení je velmi

energeticky náročné, proto nerušte tyto zajímavé savce, pokud na ně při toulkách zimní přírodou náhodou narazíte. Nemuseli by takové vyrušení přežít.

Druhým typem zimních spáčů jsou spáči nepraví (obligatorní hibernace). Při ní se zvíře několikrát za zimu probudí a musí doplnit své tukové zásoby. Nejznámějším příkladem takového spáče je medvěd hnědý nebo podstatně menší jezevec. Během zimního spánku u nich dochází k poklesu tělesné teploty jen o pět stupňů, počet tepů klesne na čtvrtinu. Protože u těchto spáčů probíhá látková výměna poměrně intenzivně, musejí se často budít, aby vykonali potřebu. A při té příležitosti se snaží sehnat něco k snědku, aby doplnili své tukové zásoby. Vzbudí je také každé oteplení nebo obleva, zvířata pak opouštějí své nory nebo brlohy, jdou se napít, sehnat něco na zub nebo se sluní před vchodem do doupete.

Důležité pro zimující zvířata jsou dobrá tělesná kondice, kterou musejí získat v podzimních měsících, a vhodné, chráněné obydlí, často umístěné hluboko pod zemí. Celý život si lámu hlavu nad tím, jak se může takový medvěd huňáč vykrmit k zimnímu spánku pouze sbíráním lesních plodů, z nichž valná část stejně projde jeho zaživacím traktem v téměř nezměněném stavu. Inu, příroda!

...A jak je to tedy s tou žížalou? Jak přežívá naši zimu? Odlétá do teplých krajín, či se provrtá k protinožcům, nebo vymyslí jiný figl, aby se zase na jaře mohla

vesele prodírat mezi částechkami hlíny, teda pardon – substrátu, zeminy, prstě, humusu? První otázkou je, jestli vůbec žížaly přežívají naši zimu. Ano, protože délka jejich života se pohybuje mezi dvěma až čtyřmi lety. Každá správná žížala se v období, kdy začíná klesat teplota vzduchu k nule a hrozí, že zamrzne i půda, snaží zalézt ještě hlouběji do země. Žížaly rády vyhledávají místa, která jsou krytá vrstvou tlejícího listí. To vydává teplo a zem pod ním nepromrzá. Samozřejmě se stane, že

mnoho z nich zimu v podzemí nepřežije – buď se stanou potravou různých podzemních hmyzožravců, jako jsou krtci nebo rejskové, nebo umrznou, a pak se potravou stanou také. Jen strávníci jsou trochu jiní. Často však přezimují v podobě vajíček v kokonu, který snáší i extrémně nepříznivé teploty. Z dvaceti vajíček, tolik jich v kokonu obvykle bývá, se však na jaře vylíhne pouze jedna či dvě žížaly.

Iva Vilhumová – Hota

Ze starých Vátr

Mauglí, vlčí hoch

V prvorepublikových woodcrafterských časopisech Vatra se mimo námětů k činnosti, romantických úvah či plamenných prohlášení čas od času objevují i články populárně-naučné, které si se zájmem člověk přečte i dnes. K takovým rozhodně patří i série článků od Gu-fy o tehdejší Indii. Připomeňme si, že v článku zmiňované Kiplingovy Knihy džunglí jitřily romantické duše tehdejších jinochů a dívek v podstatě coby novinka (originál vyšel v roce 1894).

Bombay, v září 1922

Míla, jeden z vašich dobrých hochů, mi nedávno v dopise napsal: Budeme mít vlastní časopis a zbude-li vám čas, pošlete nám nějaký příspěvek o Indii.

Bylo by krásným někde tam poblíž našich lesů, za letních vlahých večerů sednouti se večer u táborového ohně a povídati si o Indii. Jak snadno by se našel předmět, o němž hovořiti, který by všechny zajímal a který by i poučil. Lehko by bylo během několika hodin provésti vás zběžně Indii a seznámiti trochu s jejím životem, životem lidí žijících v tropech, v džunglích, v hlubokých divočinách lesních a zase v širých otevřených pláních, anebo konečně ve velkých, skoro evropských městech, kde stýká se život evropský s domorodým, kde jeden druhému musí navzájem činiti ústupky a kde jest pak výsledkem podivná směs západu a východu, vlastní pouze Indii.

Za mých dob jsme se o Indii učili v gymnasiu velmi málo. Stala se zmínka o eposech Mahabharátě a Ramajáně, ze zeměpisu jsme znali několik čelných měst, soukromě jsme se dozvěděli něco o Velkých Mogulech a to bylo vše. Jak jest toho úžasně málo na Indii.

Něco jiného jsme si pod Indii začali představovati, jakmile se nám dostaly do rukou Kiplingovy Knihy džunglí.

Každý z vás jistě poznal sám na sobě, jak kniha ta dovedla podnítit fantazii studentů, jak každý žil nějakou dobu pak v džunglích, a – s Mauglím.

Ale jsme ve století reálného, střízlivého nazírání na jednotlivé události a rádi pronikáme k jádru věci. A to jest také jeden z hlavních důvodů, proč jsem sáhl právě k tomuto předmětu při prvním článku o Indii. Totiž o Kiplingovu Mauglím. Jde o skutečný vzor. Jde o hoča, který skutečně vyrostl mezi vlky a byl jimi odchován. Mauglí opravdu existoval a v Indii dosud žijí lidé, kteří se s ním setkali. Ne ovšem s tím bájným hočem z džunglí, lidským mládětem, které mělo magickou moc nad zvířaty, ale přece s lidským tvorem, který byl jejich odchovancem a jim se značně připodobnil. A vypravování toto jest z úst starého perského učenice dra. Dživandži Džamsedší Modi, který dosud žije v Bombaji.

Nuže Sikandra a její okolí jest sídlem Mauglího. Když dr. Modi v roce 1887 na svých cestách po severní Indii navštívil Sikandru a Agru, v níž stojí Tádž Mahál, byl upozorněn od tamních obyvatel, kteří se vždy kolem cizince rádi seskupí, na dospělého asi 25letého muže, který v okolí byl všeobecně znám pode jménem vlčí hoch. Pátraje po jeho původu a historii, byl odkázán na správce sikanderského sirotčince, který mu ochotně podal podrobnosti o tomto podivném muži.

Hoch byl přiveden do sirotčince dne 4. února 1867. Krátce před tímto dnem zpozorovali někteří obyvatelé z okolí Bulandshahru, že v blízké džungli se potuluje lidské mládě, hoch asi 6letý, úplně nahý, který však

nikdy nechodí zpřímá, nýbrž pobíhá s neobyčejnou zručností a rychlostí po čtyřech na rukou a nohou. Lidí se bál a prchl do džungle, v níž ihned zmizel. Při jedné příležitosti byl pronásledován a utekl do jakéhosi zemního otvoru, ústícího zřejmě do nějaké jeskyně, v níž asi sídlila divoká zvěř. Veškeré pokusy dostatí hoča z doupěte ven byly marné a lidé konečně, nevědouce si rady, oznámili celou věc okresnímu politickému úředníku. Ten jim poradil zcela jednoduchou věc, aby totiž u vchodu do doupěte rozdělali oheň, vháněli kouř

dovnitř a hoča tak vykouřili. To se stalo. Kouř naplnil za krátkou dobu doupě a v několika okamžicích na to vyběhl první obyvatel jeskyně – velká statná vlčice, která způsobivši pochopitelné zděšení a zmatek mezi čekajícími, zmizela v džungli. Nedlouho na to se ukázal i hledaný hoch, který ovšem byl chycen. Podobal se ve všem spíše zvířeti než lidskému tvor, hlavně neuměl chodit zpřímá, lidská řeč mu byla neznámou a konečně odpíral jísti každou potravu kromě syrového nepřipraveného masa.

Hoch byl nato politickou správou odevzdán sirotčinci v Sikandře, aby byl vychováván po lidsku. Ze začátku připadalo mu velmi obtížným ba nesnesitelným nositi šaty. Zvířecí zvyky se projevovaly tím, že každý šat, který mu byl dán na tělo, roztrhal na malé kousky a trvalo to velmi dlouho, než si na oděv poněkud zvykl a upustil od jeho ničení. Snáze již bylo přiměti ho, aby chodil zpřímá po lidském způsobu, za to však mluvit se nenaučil nikdy. Jiná značná obtíž při jeho výchově spočívala v tom, aby si odvykl požívati syrového masa. Zpočátku raději nejedl, nedostal-li masa, a teprve postupem času si zvykl na zeleninu a vegetariánskou stravu vůbec. Jinak však byl tvorem velmi společenským a družným a což jest obzvláště zajímavým, sobectví mu bylo vlastností naprosto neznámou. Jakž přirozeno v jeho případě, býval vždy středem pozornosti cizinců a turistů, kteří často svůj zájem o něho projevovali různými dárky a tu on nikdy se ani na chvíli nerozpakoval rozdělit se o svůj majetek s kýmkoliv, kdo jenom trochu dával najevo, že by si přál část míti, třebas přímo mu to neřekl. Dr. Modi mohl jenom konstatovati neznalost řeči a dohovořoval se s ním posuňky.

Případ tento jest zcela pravděpodobný a poměry indickými lehce vysvětlitelný. Chudí lidé v nitru Indie a zejména na pokrajích džunglí nemohou nikdy věnovati svým dětem tolik času jako tomu jest u nás. Matka se nemůže zdržovati hýčkáním, krmením a opatrováním nemluvněte; ráno je nakrmí, uloží v chatě, a nebo i před ní, v malém dolíku pro ně vyhloubené, jde po své práci, ať již

jakékoliv, a nevrátí se mnohdy až večer. A nemluvně jest ponecháno nejen samo sobě, ale i napospas větru, slunci, v dobách monsunu i dešti a přirozeně i všemožným nebezpečím. Čím dále od civilizace, čím hlouběji v džunglích a v horách, tím poměry jsou horší. Není pak divu, že matka se vrátí večer a dítě zatím zmizelo. Leckdy bývá uchváčeno dravci, ale často se přichází, že někteří dravci, zejména vlčice, jejichž mláďata nějakým způsobem zšla, nebo nemají jich vůbec, loupí malé děti, zejména nemluvněta, odnášejí je do svých doupat a tam je ošetřují s mateřskou péčí, jako by to byla jejich vlastní.

Ale netoliko dr. Modi samotný onoho vlčího hochu viděl. I major T. R. Montgomery podepřel vypravování jeho vylíčením, že hoch poznal v Sikandře již o pět let dříve než dr. Modi, tedy v roce 1882. Hoch vypadal prý zcela přiměřeně na svůj věk. Byl temné pleti, v sedlých lících kostí a velkých úst; nápadné byly pouze na něm hluboko zapadlé oči pronikavého pohledu. Jinak však byl prý hluchoněmým a bylo možno se s ním dorozuměti pouze posuňky, po čtyřech již běhati v té době neuměl.

Tolik vypravují očití svědci. Zdá se však, že právě v okolí Sikandry případů podobných bylo více. Správce sirotčince zmínil se o jednom hochovi, který byl z džungle vlkům vyrván v roce 1872 a přinesen do ústavu. Byl ve stavu divého zvířete, pil vodu po způsobu psů a vlků, jedl syrové maso a kosti a v opaku onoho prve zmíněného hochu byl naprosto nespolečenským, nikdy nechtěl setrvati pohromadě s ostatními hochy a zalézal raději do temného

kouta. Stejně jako jiní hoši nestrpěl na sobě šatů, po několika měsících však onemocněl horečkou, přestal jísti, byl nějakou dobu živěn uměle, ale nakonec zemřel.

A o jiných podobných hoších vypravoval správce. Někteří se naučili vydávat ze sebe zvuky, ale nikdy ne mluvit, jiní opět se zcivilizovali, ale dlouho jim zůstal zvyk, že s oblibou sahalo po kostech, ohlodávali je a brousili na nich své zuby. Vůbec nebylo nikdy třeba je nutiti k jídlu, za to však bylo leckdy nutno vynaložiti značného úsilí, aby se dali do nějaké práce. Radost a hněv projevují volně a bez ostychu a nepředstírají opak toho, co cítí. Společným pak znakem všech vlčích hochů jest překvapující hbitost a zručnost, s jakou se pohybují na rukou a nohou. Stejně jest u nich zajímavým, že, alespoň v první době, dříve než okusí nějaké jídlo, očichají je, a nejsou-li uspokojeni jeho vůní, odhodí je.

Toť asi pravý podklad Kiplingova Mauglího.

Když jsem byl loni poprvé v Agře a prohlížel Sikandru, ptal jsem se tam po onom hochovi. Bohužel nikdo nemohl mi podati žádané zprávy a stejně ani nevěděl o případu nic starý strážce hrobu císaře Akbara, staříčký věkem k zemi schýlený Mohamedán. Není divu. Snad vlčí hoch dávno zemřel a ne-li, musil by dnes býti „hochem“ téměř sedmdesátiletým.

Gu-fa

*Články byly vybrány z Vatry č. 1 a 4., roč. I (1922).
Kamila Lunerová*

Ilustrace: Zdeněk Burian. *Knihy džunglí*. Praha, 1974.

Hota

Hoto, letos v květnu jsem měla možnost zúčastnit se oslavy Tvých šedesátých narozenin. Byla tam obrovská spousta přímá lidí...

Všichni ti lidi mají návaznost na woodcraft.

A woodcraft se na Tvůj život navázal jak?

K woodcraftu jsem přišla náhodou. Ale zhmotnily se tím moje představy a sny. Když byl můj syn Wašpanien (tehdy ještě Víťa) tak asi osmiletý, chtěla jsem, aby chodil do nějakého přírodovědného kroužku. Kvalita kroužku, ať se zabývá čímkoli, je většinou dost závislá na osobě vedoucího. Když ten skončil, dal mi kontakt na jednoho vedoucího Woodcrafterů. Michala Zachara. Tak jsem mu zavolala a on: „Přijďte se podívat.“

Jeli jsme na ten Hollarák, vlezli do sklípku a já udělala Uh! Úžas-ný! Visela tam woodcrafterská vlajka, mapa, obrázky indiánů. Klubovna, jak má být. Líbilo se mi to. Na mě je vždycky všechno vidět. Takže Michal mi začal všechno vysvětlovat.

Má bible byl Vinnettou. Vždyť já to četla nadšeně ještě v devatenácti, dvaceti, pod skripty. Velká ženská a takhle jsem blbla! Pro mě indiáni vždycky představovali úžasný dobrodružství, který jsem předtím spíš záviděla ostatním, hlavně svojí sestře, která mohla o prázdninách

vždycky jezdit na letní tábory, zatímco já jako dítě s lupenkou jsem musela na pět týdnů k moři. Taky jsme tam hráli občas hry, ale pořád to byl ozdravný program s koupáním. Jak já toužila po těch dobrodružných táborech!

Ten Michal na mně samozřejmě viděl, jak mi svítí očička. Tak povídá: „A nechcete k nám taky?“ Hned, že woodcraft je od čtyř do devadesáti čtyř, vybalil Svitek, úplně mě obalil lepkavými vlákny a já si říkala – tak teď konečně zažiju to, co sestra. Pamatuju si na první vánoční táboření, tehdy hrozně přšelo a děti se vrátily dřív. Šli jsme jim naproti na nádraží, a když jsem je tam viděla, jak táhnou ty mokré těžké věci, celí ušmudlaní, Wašpanien držel obrovskou sběračku plnou přičmoudlého táborového karamelu, rovnou z ní to baštil a všem jim svítily oči, říkala jsem si – to je skvělý!

No, zkrátka – do roka a do dne mě do toho Zachar zatáhl tak, že jsem udělala zasvěcovačku a začala jim dělat tábory u Konstantinových lázní.

Pak se k vám přidala i Hinakaga. Hoto, jaký to je – mít v oddíle vlastní děti?

Hrozný. Hrozný!

Ale je pravda, že jsme si ten kmen fakt užívali (i když jsem tam byla nejstarší dospělý element).

Touhle činností ve kmeni jsem se dostala i k Lize, začala jsem být činná, já se vždycky hlásím o práci, tak jsem se pak dostala k práci v náčelnictvu i k vedení Malý lóže.

Ted' jsi stráž, pro spoustu lidíků teta Hota.

Můžu si za to sama. Hodně mě zatěžuje zaměstnání. A nepodařilo se mi pro kmen sehnat nástupce. Z důvodu absolutního úbytku sil a energie jsem ten kmen zrušila. Vrstevníci mých dětí šli na vejšky a zbyly malé děti. I když maminy těch dětí jezdily občas taky, všechno bylo na mně.

Když jsem to rozpouštěla, hledala jsem, co dál. Woodcraft mě oslovil, Svitek jsem přečetla doslova jedním dechem, výchovný systém woodcraftu mně připadá skvělý, báječný, sto procentní. Já nejsem věřící a líbí se mi, že ve woodcraftu je i to respektovat víru jiných (tedy i nevíru). Dá se tam najít všechno – od zvířat přes všelijaké věci až po tu službu (moje veliký téma, já jsem takový věčný pomocník).

Stala jsem se stráží a vzhledem k tomu, že miluju dětičky a ráda s nimi rošťačím, tak jsem teta Hota.

A jak ti v téhle roli je?

Báječně. Můžu všechno a nemusím nic. Všichni mě ctí už ani ne jako tetu, ale pomalu i jako babičku. Strašně příjemný pocit. Vrací se mi to, co jsem rozdávala v době vedení kmene.

Celý život pracuješ v zoo. Tvůj vztah k přírodě je všeobecně znám. Jak tohle vzniklo?

Celý mládí jsem chtěla dělat u slepic. Tehdy s nimi jezdily takový pojízdný maringotky – kolem nich se batolilo slepičí hejno a mě to fascinovalo. U nás doma se často jídávalo kuře a já měla sen, že jednou vypěstuju kuře se čtyřmi stehny, aby zbylo stehno na všechny členy rodiny. Chtěla jsem dělat zootechničku (mám takový maskulinní sklony – poprat se, křundat v pohorách, chodit s těmi těžkými kbelíky v holiňách). Chtěla jsem jít na hnojárnu. Šla jsem se tam zeptat na přijímačky a paní mi řekla: „Ále, to máte dost času, až vás jinde vyhodí!“ Tak jsem se na ni naštvála a dostala se na přírodovědu na Karlově univerzitě. Studovala jsem systematickou zoologii, ale

já vůbec nejsem systematik! Měřit a porovnávat lebky myší – nic pro mě. Vždycky mě bavila zvířata a práce s lidmi. Už od prváku jsem dělala průvodce po zoo. No, tak jsem tam pak zůstala. Teď se starám o jmenovky zvířat a taky o projekty pro lidi se specifickými potřebami (třeba nevidomí).

Máš ráda lidi, přesto ses v září vydala sama na jedenáctidenní cestu bezlesou tundrou bez cest, za polárním kruhem...

Lidi mám ráda, ale v přírodě chci odpočívat sama. K tomu mám nějak vyšší mužský hormon. Chtěla jsem si dokázat, že to dokážu. Jako Jeremiáš Johnson. Tihle chlapi to taky dokázali.

A splnilo to, cos chtěla?

Nevím, jestli všechno. Přála jsem si, aby byla větší zima. Ve dne bylo tak osm, v noci pět, ale přála jsem si mráz, chtěla jsem po ránu křupat v jinovatce.

Je to bezlesá pustá krajina, vybrala jsem si ji kvůli orientaci. Byla jsem zvědavá, jak to tam na mě bude působit. Jako v Pánovi prstenů. Byla jsem takhle malinká. V září tam nepotkáš ani soba. Za celou dobu tam snad dvakrát píplí ptáci, jednou přeletěl nějaký dravec. Našla jsem pár placatých lumíků. Celý je to nizounký, lišejník, tráva, zakrslá břízka, občas balvan jinak nic. Nic.

Zažila jsem tam dvě krizovky – jednou jsem až po prdel zapadla do bahna. Ztratila jsem pokoru, říkala jsem si – haha, to zvládnou, už jsem tu pár dní, zvládla jsem toho dost. a najednou bažinka. Vypadala trochu jinak než ty ostatní, jenže jak ztratíš pokoru, nedojde ti to a musíš dostat lekci.

Podruhé jsem musela překonat velkou divokou řeku. Vybrala

jsem si místo, pustila se do proudu a pořad si opakovala – pokoru, pokoru. Nakonec jsem té řece poděkovala, že mě nechala.

Nikdo tě nepřemlouval, abys to nepodnikla?

Všichni. Ale musela jsem. Jednou v životě jsem to chtěla zkusit, sil ubývá a měla jsem strach, že později už to nepůjde. Teď už to mám za sebou. Takže plánuju, že až budu na kolečkovém křesle, udělám si v autě řízení na ruce, do kufru složím vozík a pojedu se podívat po pobřeží Norska.

Úplně z jiného konce – vím o tobě, že jsi tvor taneční...

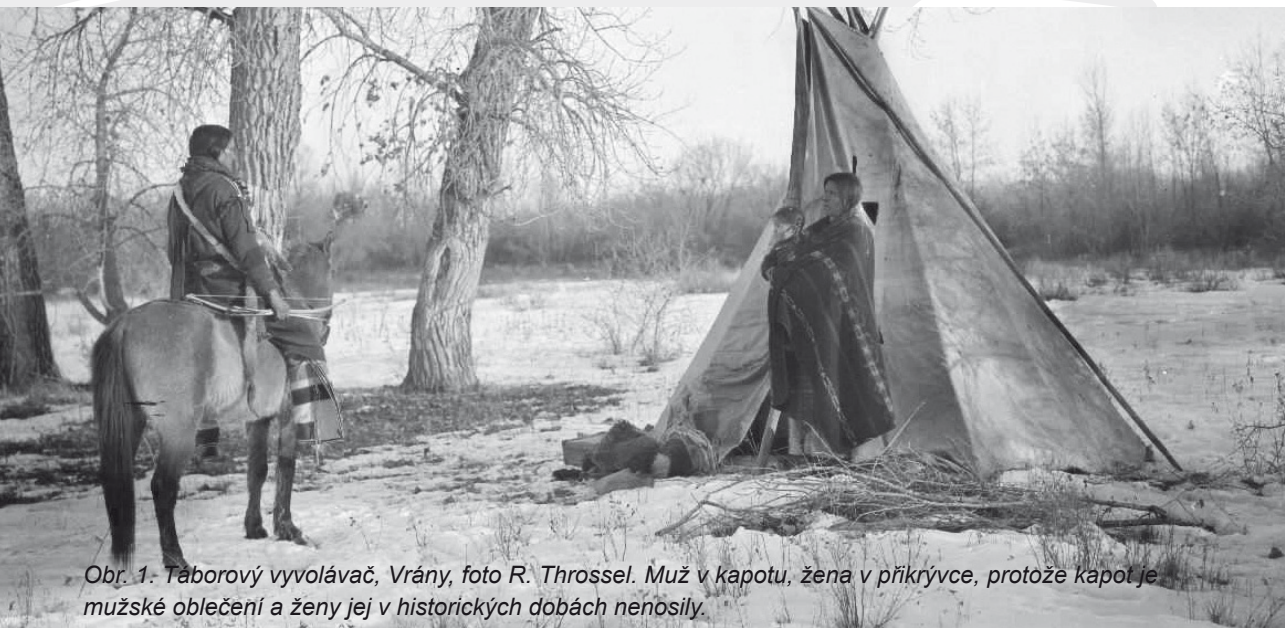
Tanec je jedna z věcí, bez kterých nemůžu být. Lidi, příroda, hýbání. Nemůžu být bez sportu. Ale jsem vyčížená, doma se nedokopu, zkrátka musím někam chodit. Začalo to skotskými tanci. Byli jsme jednou pozvaní na Sychrov na skotské hry. Velká akce. Skoti všech dob, kilty, whisky, muzika. Ukazovali tam tance, mně se to strašně líbilo, je to hravý, skočný. Rozdávali pozvánky na taneční semináře, tak jsem jela. a pak mě vybrali, jestli chci chodit na tréninky. Tak jsem tam zakotvila.

Do toho přišla kolegyně ze zoo s kurzy flamenca. Tak jsme se učily první kroky, pak jsme začaly chodit na kastaněty, pak na open class dalších specifických kroků. Skotský tance jsou skákací, střiká z tebe pot. Ale flamenco je o technice – musíš být rychlá, rytmická, je to o výrazu, taková tanečnice nakloní hlavu a už to tam má. Je to hodně sexuální tanec. a navíc si těmi kastanětami propojuju hemisféry.

Kateřina Benešová – Wičanhpi

Indiáni na mrazu

„Bílí muži jsou blázni. Pořád se navlíkají a stejně je jim furt zima.“
Náčelník Mnoho úderů, Vrány

Obr. 1: Táborový vyvolávač, Vrány, foto R. Throssel. Muž v kapotu, žena v přikrývce, protože kapot je mužské oblečení a ženy jej v historických dobách nenosily.

Zimní táboření už je krapet tvrdší oříšek, jenž prověří pečlivou přípravu stylového táborníka. Když máš jedny mokré mokasíny a nevysušíš je, do rána zmrznou na kámen a pokud nechceš jít bos, musíš zůstat doma. Kdo zůstane doma, nic neuloví. Kdo nic neuloví, tomu rodina hladoví.

Co dělali Indiáni (a jiné přírodní národy), aby se udrželi v teple? Švejkovo jednoduché konstatování „To chce klid a nohy v teple“ má v sobě hlubokou moudrost.

Než se pustíme do módy, konstatujme, že ze všeho oblečení je nejdůležitější otužilost. Staré knihy jsou plné historek o neuvěřitelné výdrži přírodních národů a přežití v podmínkách, kdy pliv-

nutá slina zapraskala ve vzduchu, a ptáci mrzli za letu. Třeba o tom, jak po dvoudenní sněhové bouři našli přátelé dva lovce, kteří ulovili bizona. V zoufalství, aby unikli umrznutí na holé pláni bičované větrem, si vlezli do čerstvě vyvržené, teplé dutiny v břiše a hrudníku uloveného zvířete. Jenže než se zahřáli, tak bizon zmrzl na kost a lovci nemohli ven. Dva dny tak strávili slisování na sobě v mrtvole, než je ostatní našli a vypáčili jim cestu ven. Jen ten, co byl blíž povrchu, měl omrzlé nohy. To je, myslím, vcelku veselá novoroční historka.

Podívejme se na zimní oblečení Indiánů pěkně od paty po hlavu.

Mokasíny

Teplé nohy jsou základ všeho. V zimě se používaly větší mokasíny, často střížené z jednoho kusu s bočním švem (viz Hau kóla v Bizoním větru 3/2006). Dovnitř se dávaly vložky v obdobném střihu z chlupatých kožešin (obr. 2), spodek se vystýlal zvířecími chlupy, trávou, lišejníkem atd. Výborně fungují vnitřní mokasíny z vlněné deky, mám odzkoušeno. Chůze v mokasínech ve sněhu pocitově připomíná chůzi v teplém písku na pláži. Takové mokasíny jsou teplejší než goretexové boty s trojitými ponožkami, zřejmě díky tomu, že se hýbe a masíruje celá noha, která má tím pádem lepší prokrvení.

Obr. 2. Zimní mokasíny z bizoní kožešiny, Šošoni, Am. Mus. of Natural History, New York, USA. Stříh botky z jednoho kusu s bočním švem, na něj našitá manžeta. Při stříhání kožešiny používejte spíše ostrý nůž nebo skalpel. Při stříhání nůžkami lítají chlupy všude.

Naprostojně fungují např. ruské válenky, eskymácké mukluky nebo mongolské plst'ové boty. Ovšem pozor! Výše zmíněné platí v případě, že jsou alespoň -2 °C a méně. V u nás běžných zimních teplotách od 0 do +5 °C je každá rada dobrá a mokrým nohám těžko uniknete. Žádný mokasín, ani ten nej-, nej-, nejpromaštěnější, vodu dlouho nezadržívá. V zimě v mokrém sněhu proto Indiáni raději přeběhli mezi týpími bosí a na návštěvě si pak nazuli suché, teplé mokasíny přinesené v ruce. Na delší pochody v břechce můžete zkusit suchou trávu napanou do větší mokasíny a dovnitř třeba zmíněnou mokasínu z vlněné deky, nebo, chcete-li, „ponožku“. Během prvních dvou, třech kroků máte sice nohy promočené, ale jakous tepelnou izolaci tráva poskytne. Na novém tábořišti pak starou hnusnou trávu vyhodíte a nasušíte si novou na další den, kdy je alespoň nazouvání a první dva tři kroky příjemné, s pocitem sucha. Pak se to zase promočí. Mým tajným tipem pro čtenáře Woodcraftu jsou však dobově autentické galoše, které Hudson's Bay Co. dodávala už někdy od r. 1860. Jsou z bílého

Obr. 3. Vrány hrající šípovou hru, foto R. Throssel. Muž v popředí v tmavém kapotu má nazuté nohy v mokasínách do kaučukových galoší dodávaných Hudson's Bay Co.

nebo černého kaučuku, vysoké něco nad kotníky, a vklouzlo se do nich v mokasínech. Viz obr. 3. Běhat se v tom moc nedá, ale chodit ano, a v suchu. V rezervacích tak chodily starší Indiánské ženy ještě v 50. letech min. století.

Nutno přiznat, že mnozí evropští indiánští nadšenci v případech studeného mokrého počasí nad nulou v zájmu zachování zdraví fixlují. Příklady: nalepené gumové podrážky, vložky z plsti, karimatky nebo gumy, vodáké neoprenové ponožky, igelitové pytlíky na noze, holínky obšité jelenicí, aby vypadaly jako mokasíny, kožené návleky na pohorky atd.

Spodní prádlo

Muži nosili bederní roušku. Ženy většinou nic, nebo u některých kmenů také menší roušku jako muži. Podprsenky neznaly.

Obr. 4. Vraní náčelníci v Crow Agency, 90. léta 18. století. Krásná ukázka každodenního oblečení do chladného počasí. Vyberte si.

Legíny

Použijte standardní legíny, kožené nebo vlněné (viz např. Hau kóla v Bizoním větru 3/2003). Do sněhu doporučuji spíše prosté, méně zdobené legíny, protože na třásně, korálky a různá cingrlátka se lepí sníh a legíny se pak déle suší. Známa je historka, kdy si na válečné výpravě v třeskuté zimě natáhl jeden vraní bojovník přes svoje roztrhané vlněné legíny ještě jedny ukořistěné a prostor mezi nimi vycpal travou k ohromnému pobavení svých spolubojovníků. Od té doby mu zůstalo hrdé jméno Dvoje legíny. Vlněné legíny hřejí více než kožené, ale více se na ně také lepí sníh.

Ženy nosily nižší legíny od kolena dolů. Nosily je i v létě. Dá se říci, že slušná žena bez legín zřídka nevycházela z domu.

Oblečení

Košile kožené, bavlněné z kalika, flanelu. Ženy běžně nosily spodní látkové šaty, často s dlouhými rukávy, a přes ně další šaty s kratšími rukávy, kožené, vlněné, bavlněné nebo sametové.

Proti zimě se přes hrudník mohla přehodit jakákoliv kožešina s prostříženou dírou na hlavu, vesta apod.

Přikrývky – vlněné, kožené, kožešinové

Univerzální, nejběžnější věc pro chladné počasí nebo i jen tak,

Obr. 5. Vlasy v uzlu, Krí, foto F. Notman. Efektní čapka z rysí kožešiny.

pro parádu. Staří cestovatelé tvrdí, že vidět Indiána, jak přes sebe přehazuje deku, je opravdový estetický zážitek. Bizoní kožešina je samozřejmě teplejší než deka, ale taky váží několikánásobně více, proto Indiáni na válečné výpravy vyráželi často jen s jednou dekou. Kdo jste zkusili spát pod jednou dekou, jistě oceníte otužilost bojovníků.

Kapoty

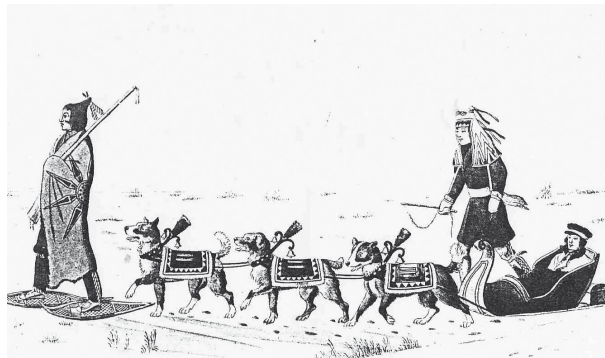
Poměrně běžné MUŽSKÉ oblečení. Ženy kapoty nenosily, jen příkrývky (obr. 1). Šily se z anglických a amerických příkrývek, dodávali je i hotové obchodníci. O kapotech bude zvláštní článek v některém z budoucích čísel. Oblíbené byly i kabáty z bizoní nebo medvědí kožešiny (obr. 4).

Rukavice

V třesnutých zimách se nosily kožešinové a kožené palčáky nebo rukávničky. Pod bělošským vlivem se pak rozšířily prstové rukavice, ze kterých se v někdy

Obr. 6. Bělošský úředník cestuje s kríjskými průvodci, obr. P. Rindisbacher 1823. Pěkná čapka a kapuce vyšívané hedvábnými stuhami, bizoní plášť, krátký kapot, legíny, sněžnice.

od 80. let s rozvojem cowbojské kultury rozvinula specifická tradice vyšívaných rukavic s ozdobnými manžetami, tzv. „gauntlets“. Ale ty už nepatří vysloveně mezi zimní oblečení.

Pokrývky hlavy

Hodilo se cokoliv. Kožešinové čapky (obr. 5), ušanky, klobouky. Kapuce mohly být – zejména na severovýchodních pláních – mohutně zdobené a vyšívané, např. u Kríjů a Odžibvejů (obr. 6). Často se objevují šátky zavázané „na babku“ (obr. 4).

Je zajímavé, že po asi třech dnech se tělo na zimu do značné míry aklimatizuje. Nejdůležitější je zásada nohy v teple a pořád se hýbat, což na zimním táboření většinou není problém, protože dřeva je vždycky málo. Vlhké oblečení a lůžkoviny v mraze tuhnou a špatně hřejí, proto sušit, sušit, sušit. Tábornickou zásadu „hlavně izolace od země“ lze v týpí v zimě zachovávat co nejvyšší vrstvou chvojí, slámy, trávy (po čase se vždycky vrstva slehne a ukáže se malou, proto je

Obr. 7. Zástěny z roští proti větru a sněhu používané především Šajeny a Arapahy.

dobré čas od času vrstvu doplnit) a dostatečnou vrstvou dek pod sebe. Na cestách se dostatečné izolace dosahuje hůře a navíc osekávání chvojí není u nás všude možné. Další oblíbený způsob – rozdělat večer velký oheň, potom odhrabat uhlíky a spát na prohřáté, vysušené zemi – u nás také asi nelze univerzálně doporučit. Když Indiáni ulovili na cestách zvěř k jídlu, vyspali se na čerstvě rozprostřené kůži, což je u nás také nepoužitelné opatření.

Musím se přiznat, že jsem zkusil spát v zimě pod třemi dekami, ale jsem asi příliš změkčilý a rád jsem si po několika hodinách zase zalezl do spacáku. Mám známého, který jezdil v zimě na zimní vícedenní výpravy jenom s jednou dekou, ale ten má teď chronický zánět ledvin. Jiní jezdí na zimní táboření se dvěma bizoními kožešinami a pochvalují si tepelnou pohodu.

Tak si z výše zmíněného něco vyberte a zkuste, kolik „hard ethno“ stylovosti vydržíte. Zimní táboření je mnohem intenzivnější zážitek než letní stanování a semkne partu jako máloco, věřte mi. A abych nezapomněl: malebnost ve všem!

Honza Křístek – Apač

Co měli rádi Anče, Kuba a hajnej

Na horách se vařila odjakživa sytá a levná jídla. Přípravovaly se ovocné polévky zahuštěné smetanou, například hladká mléčná polévka Anča, nebo Couračka z kysaného zelí či Kyselo z chlebového kvásku, dále oukrop, kuba, hubník nebo se pekly zelníky, mrkvance a řepánky. Lze pochopit, že mého tchána z Podkrkonoší nepohostím, když mu jako přílohu uvařím brambory. Protože jako dítě je měl servírované sedmkrát v týdnu. Brambory se upravovaly na několik způsobů – na štopouchačku, šklubánky, uvařené jako oukrop či bramboráky – krajově sejkory, ale pečené přímo na plotně a nasucho. Používalo se hodně koření, které si hospodyně pěstovaly na zahrádkách – libeček, kerblík, meduňka, bazalka, saturejka, estragon, hubník a černobýl.

Kyselo z kvásku

Od mojí maminky jsem se naučil vařit kyselo, jehož základ tvoří chlebový kvásek. Kvalita kvásku ovlivňuje výsledný gastronomický prožitek. Pro čtyři větší porce potřebujeme ze surovin 4 dl chlebového kvásku, hrst sušených hub, 8–10 vajec, 2 větší cibule, kmín, sůl, 2 litry mléka, smetanu nebo šlehačku a varné brambory. Kyselo je hlavní jídlo a proto počítáme, že jedlíci snědí alespoň dva talíře. V jednom litru osolené vody povaříme 30 minut houby s kmínem, potom vmícháme rozkvedlaný chlebový kvásek v hrnku vlažné vody. Povaříme za častějšího míchání dalších 20 minut, až polévka zhoustne. Hlídáme, abychom kvásek nepřipálili. Mezitím dáme vařit brambory ve slupce v osolené vodě. Dále si připravíme vajíčka smažená na cibuli do řídké konzistence a zvláště ohřejeme mléko. Po provaření kvásku přidáme teplé mléko a smažená vajíčka a naposledy smetanu. Smetana nesmí být přechlazená, jinak se srazí. Vše zamícháme a servírujeme s brambory na loupáčku. Kyselo je vhodné i jako večeře pro děti.

Oukrop

Tuto polévku vaří rády i děti na táboření. Než vodu s drceným kmínem a majoránkou v kotlíku uvedeme do varu, každý jedlík si ve vlastním ešáku osmaží na rozpáleném sádle chléb pokrájený na kostičky do křupava. Potom do ešáku přidáme česnek utřený se solí a přelijeme vařící vodou. Použijeme-li na oukrop vodu slitou z brambor, bude mít lepší chuť. Oukrop se mastil husím nebo kachním sádlem.

Václav Svoboda – Kotlík

Trampská

Interpret / autor: Marek Eben

Dmi

1. Mlhavým ránem bosí jdou, kanady vržou na nohou

G Dmi

a dálka tolik vzdálená je blízká.

Město jsi nechal za zády, zajíci dělaj rošády

G Dmi

a z křoví někdo tiše Vlajku píská.

G

Najednou připadáš si ňák

príma a svobodnej a tak.

Dmi G Dmi

Prostě tak, tak ňák, ňák tak.

F

R: Pojď dál, s náma se nenudíš, pojd' dál, ráno se probudíš,

Dmi

a vedle sebe máš o šišku víc.

F

Pojď dál, pod sebou pevnou zem, pojd' dál, a Číro s Melounem

G Dmi

a Meko, Miky, Vrt, a dál už nic, dál nic.

2. Mlhavý ráno za tratí, u cesty roste kapradí,

sbalíš si deku, spacák, celtu, pytel,

a kdyby ňákej úředník začal ti říkat, co a jak,

sbalíš si deku, spacák, celtu, pytel,

důležitý je to, co seš, odkud jsi přišel a kam jdeš,

co seš, kam jdeš, co seš.

R: Pojď dál ...

O pyšné noční košilce

Povídej mně nějakou pohádku!" řekl pejsek.

„A jakou?" ptala se kočička.

„Nějakou hezkou," žádal pejsek. „Povídej, povídej!"

„Chtěl bys o noční košilce?" ptala se kočička.

„Tak, o noční košilce, ale musí to s ní nakonec dobře dopadnout," poručil si pejsek.

„Tak tedy o noční košilce," řekla kočička a začala vypravovat:

„Tak byla jednou jedna noční košilka a ta byla chudá. A protože byla chudá, tak na sobě neměla žádné červené, ani modré, ani žluté, zelené nebo fialové proužečky, ani žádné vyšívání s kuličkami, čtverečky, proužečky, kytičkami, ani lístky. Byla jenom bílá, ale přitom byla moc hodná. A tak šla jednou na procházku a potkala jinou noční košilku.

„Jéjéj, to je krásná košilka!" vykřikla ta chudá noční košilka. Ona ta druhá noční košilka byla bohatá a byla krásně barevná a měla na sobě vyšívání čtverečky, proužečky a všelijaká kolečka a všechno možné, jak moc byla zdobená.

(Karel Čapek)

Noční úbory všeho druhu patří neodmyslitelně k našemu životu už od dětství. Někteří, nebo spíše některé z nás, věnují jejich výběru značnou pozornost, někdo si vystačí s tričkem, na kterém nejsou čtverečky ani proužečky ani vyšívání. Tento článek patří zejména těm, kteří chtějí vnést atmosféru woodcrafterské malebnosti i do svého nočního pelechu.

Trocha historie

Předchůdkyní dnešní noční košile byla dlouhá spodní košile, kterou nosili naši předkové celý den pod oblečením. Večer pak svlékli jen svrchní oděv a košili si ponechali i na noc. Jako

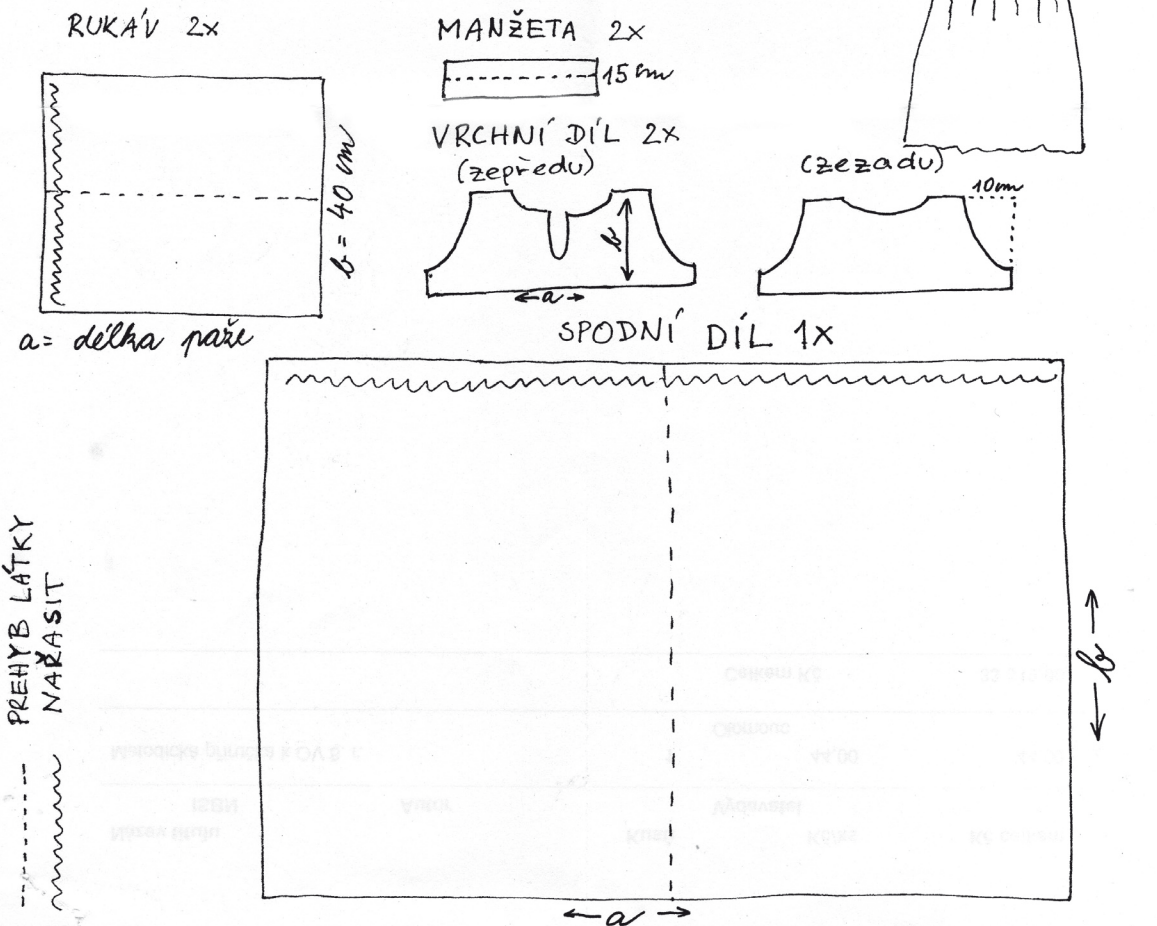
samostatný oděv se začala nosit až v 16. století. Muži měli košili poněkud kratší než ženy, ale jinak se stříh prakticky nelišil.

Protože se pyžama začala běžně nosit až na začátku 20. století a jejich dámské varianty dokonce až v meziválečném období, byla jednoduchá noční košile dlouhou dobu jediným typem dámského, pánského i dětského nočního prádla. Za zmínku stojí i fakt, že v československé armádě se prý pánské noční košile udržely až do roku 1965. Materiálem pro výrobu košil byl v Čechách zprvu hlavně len, později i bavlna a hedvábí, které si však mohli dovolit jen ti bohatší.

U historického (nejen) spodního prádla se často setkáváme s vyšívanými monogramy a někdy i datem výroby. Že monogram sloužil jako poznávací značka,

Košile

o tom jistě nikdo nepochybuje. Některé prameny ovšem uvádí, že prádlo se v létě často kropilo hromadně a vyšitím monogramů se předešlo případným nechťeným záměnám.

Výroba noční košile a nočního čepce

Výroba noční košile a čepce je tak náročná, jak velké jsme parádnice či parádníci.

Obyčejnou noční košili dovede ušít i dvanáctiletý neduživý chlapec, takže to jistě nebude problémem.

Materiál

Jak již bylo řečeno, noční košile se tradičně vyráběly a vyrábějí ze lněného nebo bavlněného plátna. V tomto směru není od věci držet se tradice. Z úpletu se šije obtížně a hedvábí je drahé a pracuje se s ním stejně špatně

jako s úpletem. Obyčejné plátno má naopak všechny přednosti včetně těch finančních. V případě nouze můžeme použít prostěradlo, cíchu nebo podobný materiál. Bude-li naše práce pečlivá, nikdo nic nepozná.

Postup šití čepce

Noční čepce měly v minulosti jistě i jinou podobu. Tento však je nejjednodušší. Postačí nám na něj čtverec plátna o rozměru při-

blíže 60 × 60cm (nebo i menší) a bavlněný tkaloun o 10 cm delší než je obvod naší hlavy. Tkaloun našijeme podle nákresu na kruh látky. Okraj čepce začistíme a olemujeme krajkou. Tkalounovým tunýlkem protáhneme stuhu (jsme-li velcí milovníci stylovosti) nebo prádelní gumu (máme-li rádi čepce, které se snadno nasazují).

Tímto je čepce hotov a my se můžeme směle vrhnout na košili.

Postup šití košile

Jednotlivé díly nastříháme v tomto počtu a těchto rozměrech:

Spodní díl 1× (a = 2 m, b = vzdálenost přibl. od prsou ke kotníkům).

Vrchní přední díl 1×.

Vrchní zadní díl 1× Vrchní díly se liší pouze hloubkou výstřihu a rozparkem. Pro pohodlné nošení je vhodné dodržet míru a = šířka ramen, b = vzdálenost přibl. od ramene pod prsa nebo i kratší.

Rukáv 2x (a = vzdálenost od konce klíční kosti k zápěstí, b = asi 40 cm)

Manžeta 2×. Délku manžety zvolte takovou, abyste pak rukávem protáhli ruku, i když na něm nebude zapínání (obvod sevřené pěsti + 3 cm by měl stačit). Šířka = 15 cm

Dále budeme potřebovat asi 50 cm tkanice nebo stuhu na zavazování rozparku pod krkem

a proužek látky na olemování výstřihu.

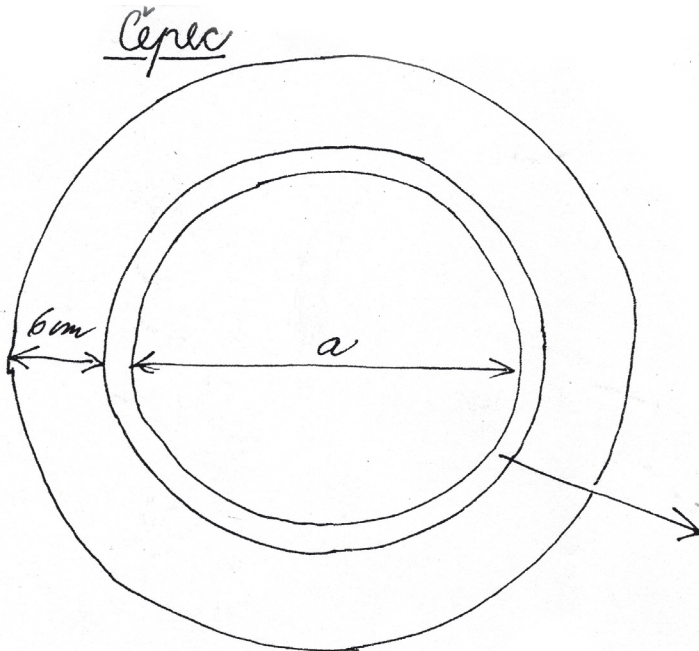
Díly sešíváme v libovolném smysl dávajícím pořadí.

Pro vyzdobení noční košile (pokud se nebudeme inspirovat pohádkou) se dobře hodí různé zbytky bavlněných krajek, popřípadě naše vlastní háčkované nebo paličkované výtvoř.

Nakonec nezapomeňte vyšít křížkovým nebo jiným stehem na viditelném místě monogram.

Pak už nezbývá než se promenádovat po ranním tábořišti a sklízet pochvalné pohledy kolemjdoucích.

Iva Merhautová – Olowan Teča

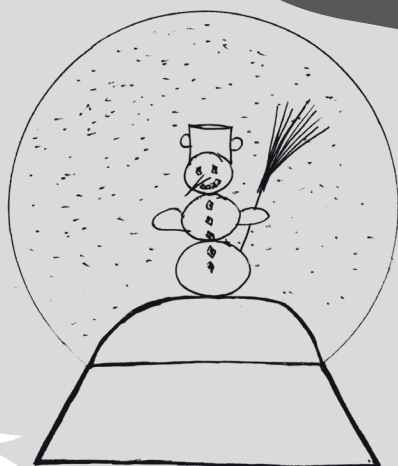
a = vzdálenost od ucha
k uchu (přes temeno
hlavy) + 5cm

ide přisijte tunýlek
k tkalounu na protažení
gumy nebo stuhu

Bílá zima

Zatímco sedíte někde v teple a čtete tyto řádky, za oknem se pomalu snášejí vločky sněhu. A nebo možná nesnášejí. Ač se říká, že svatý Martin jezdí na bílém koni, občas se mu to nepodaří. A Vánoce na sněhu? Ač je počasí nevyzpytatelné, podle mě v létě Medard a vánoční obleva fungují vždycky.

Ať je to jakkoli, sníh dřív nebo později přijde. Všimla jsem si, že pokud se člověk probudí do čerstvě zasněženého rána, rovnou se zapojí do jedné ze dvou skupin. Tu první nazývám „dospěláci“. Těm se vytočí oči v sloup a na čele vyrazí studený pot. Hned totiž vidí ty nesjízdné silnice, práci navíc, mokré boty a další a další zápory. Druhé skupině při pohledu z okna v očích zajiskří a už myslí na to, kde mají šálu, čepici, rukavice, sáňky nebo boby a ostatní potřeby pro sněhové dovádění. Ať se řadíte mezi příznivce nebo odpůrce této bílé nádhery, vězte, že encyklopedie stroze o sněhu mluví jako o jedné z forem atmosférických srážek, jedná se o ledové krystalky převážně v podobě šestiramenných hvězdiček, tzv. vloček. Ty ostatně můžete v encyklopediích najít i pod názvem ledové dendrity a jejich tvar určuje mj. i teplota, ve které vznikají.

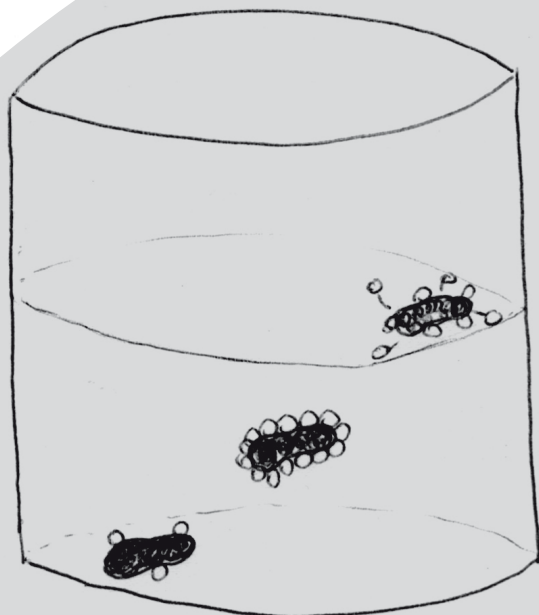
Sníh, který vám chci dneska představit, vzniká při pokojové teplotě. Říkala jsem si, že bychom mohli společně zkusit vyrobit taková ta sněžící těžítka, neboli sněžítka. Potřebovat budeme vhodnou těsnící nádobu (např. malou zavařovací skleničku nebo speciálně prodávané (polo)koule), glycerol (koupíte v lékárně), nějaký „sníh“ (malé kousíčky, hodí se například zdobení na umělé nehty, nebo se opět prodává speciální sníh do těžítek) a figurku (ozkoušené jsou ty z vajíček s překvapením, ale i vlastní vyráběné a vypalované z modelovacích hmot).

A když máte tohle všechno připravené, jde to samo. Na vnitřní stranu víčka přilepíte figurku a necháte důkladně zaschnout. Do skleničky nasypete sníh – pokud zvolíte alespoň dvě velikosti „vloček“, výsledek bude zajímavější – a zalijete ho roztokem vody a glycerolu. Poměr záleží na zvolené velikosti sněhu, udává se od 50:50 po jen jemně zředěný glycerol. Skleničky nezarovnáme úplně. Je třeba, aby zbylo trochu místa na figurku. Pokud by ale roztoku bylo málo, vznikne ve vrcholu skleničky nevhledná bublina. Nu a potom už stačí jen skleničku zavřít a utěsnit.

Možná si říkáte, jak je možné, že se vločky ve vašem sněžitku krásně vznášejí, když ve vodě jdou hned ke dnu. Tím kouzlem, které zpomaluje jejich pád, je glycerol. Má větší hustotu než voda, a vločky proto propadávají pomaleji.

S rozdílnou hustotou látek se vůbec dá čarovat. Slyšeli jste někdy o tom, že pokud se koupete v Mrtvém moři, bez problémů ležíte na hladině? I v tom má prsty hustota. Voda v moři s rozpuštěnými solemi je hustší než voda sladká.

Nebo třeba kouzelné rozinky. Zkuste do skleničky s několika rozinkami nalít vychlazenou perlivou vodu. Bublinky se „nalepí“ na rozinky, tím se hustota celkového tělesa (rozinka s bublinkami) dostane pod hodnotu hustoty vody a rozinka bude stoupat. Když ale bublinky u hladiny popraskají, rozinka opět začne klesat.

A takových pokusů se dá vymyslet nespočet. Vždyť během dlouhých zimních večerů je na to i dost času. Tak tedy hodně štěstí při výrobě a do nového roku jen to nejlepší.

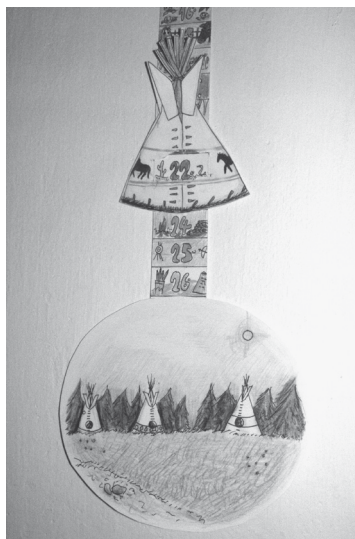
Věrka Hadravová

Táborový těšák

Taky se tak těšíte na letní táboření? Já moc, a proto jsem si vyrobila takový půlroční kalendář, který mi pěkně ukazuje, jak se blížím k té pohodě v týpí. Kalendář začíná v lednu a je do července, tedy 26 týdnů. Celých 6 měsíců si budu pěkně posouvat své týpí a až se usadí doprostřed louky, můžu začít směle balit.

A jak na to?

Nejdřív popros někoho dospělého (či šikovného), aby ti vystříhl asi 4 cm široký pruh z tvrdé čtvrtky. Jelikož máme 26 týdnů = políček a pro každé je podle mě tak akorát šířka 2 cm, bude pás dlouhý asi 52 cm. Nezapomeňte si ale nechat kousek místa na přilepení tábora dole a na uchycení těšáku nahoře! Do políček si můžete nakreslit, co vás čeká v určitém týdnu. Třeba v 7. týdnu je Valentýn, v 10. pro mě začíná jaro a ve 14. a 15. týdnu jsou Velikonoce. Taky můžete políčka malovat od zimy přes jaro až do léta různými barvami. Na konec těšáku jsem namalovala samotné táboření s místečkem přesně

pro to moje týpí. Podle obrázku si můžete vyrobit taky takové.

Co dál? Každý týden posuňte svoje týpko o jedno políčko dolů. Nakonec, po půl roce, vám dosedne na své místo a krásné prázdniny můžou začít. Doufám,

že vám táborový těšák čekání alespoň trochu zpříjemní. Těším se, až se v červenci uvidíme na táboření.

Weru Opatrná

Hry ve kmeni

Bobrů

V tento zimní čas hraje náš kmen mnoho her.

Každou schůzku začínáme **Přátelskou pinkanou**. Všichni společně se snaží udržet tři míče ve vzduchu. Pomáhají si pouze rukama (plácáním dlaní zesponu). Každý může pinknout jen jednou. Hra trvá tak dlouho, dokud skáče poslední míč. My hrajeme vždycky čtyři kola. K tomuto účelu máme měkké, lehké a barevné míče, které velmi dobře skáču.

Velice oblíbená je také hra **Na věžičky**, při níž jde o to, zbourat protějšímu týmu věžičky ze sněhových koulí a přitom si uchránit svoje. Příprava hry je jednoduchá, stačí když napadne sníh, do něj vyznačíme kruh. Ten pak rozdělíme na čtvrtiny. Hráči se rozdělí do čtyř družstev a ze sněhu si uplácají koule, které naskládají do

věžiček. Ty postaví do své čtvrtiny kruhu a ještě si nadělají střelivo v podobě dalších sněhových koulí. Nikdo pak v průběhu hry nesmí vstoupit do kruhu. Když jsou družstva připravena, může se začít. Na odstartování začnou družstva házet koule do protějšího území a snaží se zbourat co nejvíc věžiček. Po nějaké chvíli se hra zastaví a družstva si jdou počítat škody. Ještě před zahájením hry je třeba se domluvit na trestných bodech. Třeba za jednu zbořenou věž 2 body a za půlku věže 1 bod. Vyhrává družstvo, které má nejméně trestných bodů.

Zajímavá je také hra, na kterou potřebujeme jen malý kousek kartonu. Z obou stran jej nabarvíme nějakými odlišnými barvami, které jsou dobře vidět na dálku. Například **červená a modrá**. Pak rozdělíme hráče na polovinu. Neutrální člověk si stoupne na půlící čáru hřiště, ale spíše někam ke kraji, aby nepřekážel ostatním. Každý tým dostane svou barvu podle kartičky. Týmy stojí čelem k sobě a čekají na svou barvu. Neutrální člověk vyhodí kartu do výšky. Když spadne červená, tak červený tým vybíhá proti modrým, ti se snaží utéct do svého území, které se předtím určilo. Červení se snaží plácnout protihráče ještě před jeho domečkem, když se jim to podaří, plácnutý hráč vypadává ze hry a jeho tým je tak oslaben. Samozřejmě totéž platí pro druhou barvu. Když padne jejich barva, vybíhají zase oni a plácají soupeře. Vyhrává ten tým, kterému na konci zbudou neplácnutí hráči.

Propinkávaná

Mohla by se vám také líbit hra, na kterou potřebujeme jeden míč, nějaký volný plácek (nejlépe hřiště) a hlavně větší skupinu lidí. Tito lidé se

postaví do těsného kroužku, tak aby měli všichni roztažené nohy a navzájem se jimi dotýkali. A pomocí rukou si posílají míč po zemi. Všichni si brání prostor mezi chodidly, protože ostatní se snaží poslat míč právě tímto prostorem. Když někomu míč mezi nohama proklouzne, běží za ním a ostatní se zatím rozutečou. Když dotyčný míč dohoní, zakřičí „STOP“! a všichni se zastaví. Hráč s míčem se pak trefuje do stojících hráčů. Ti mohou uhýbat, ale pořád musejí zůstat na tom samém místě. Míč se nesmí chytat (u nás tomu říkáme pravidlo odjištěného granátu). Míčem se hází celkem čtyřikrát, pak se zase všichni sejdou v těsném kroužku. A začíná se od začátku. Ještě je potřeba zmínit systém bodování. Na začátku mají všichni nulu. Ten, kterému míč proletí mezi nohama, má mínus bod. Hráč, který se trefil do tohoto prostoru, má plusový bod. A hráč, který je vybitý, má mínus bod. Hraje se několik kol, podle času.

Tomáš Kubín – Oslík

Více her naleznete v databázi her na www.woodcraft.cz.

Soutěž pro děti

Máte rádi soutěžení? Já tedy ano.

A máme tu druhé kolo soutěže o zajímavé ceny, která je určena pro děti do 13 let.

V každém čísle bude uveřejněno téma a nějaký úkol pro vás. Například: nakresli zvíře v pohybu. Vy ho doma nakreslíte a zašlete mi originální či naskenovaný obrázek nebo alespoň slušnou fotografii, to už nechám na vás. Na zadní stranu obrázku nebo do e-mailu připište jméno, přezdívkou, věk a z jakého kmene autor pochází (nejste-li členem žádného kmene, tak uveďte město či obec, kde žijete). Já pak vyberu několik favoritů, kteří dostanou bod. Kdo bude mít nejvíce bodů, ten pak dostane odměnu. V každém čísle uveřejníme pár výtvorů a tabulku s body. Výtvoři oceněných z minulého kola naleznete na poslední straně.

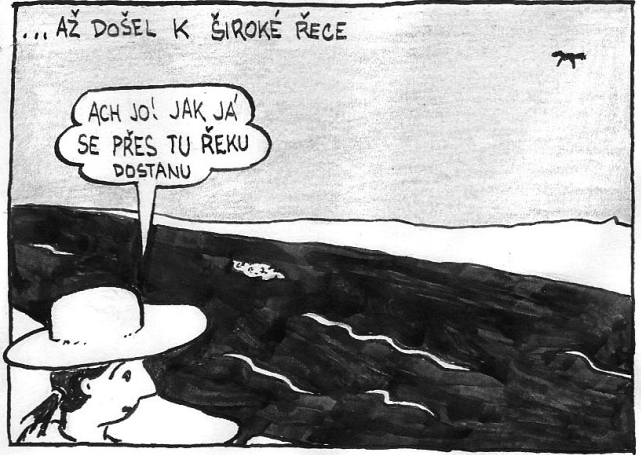
A nyní je čas vám zadat druhý úkol. Vaším úkolem bude vytvořit něco ze sněhu (nebude-li sních, tak něco sněhového nakreslete).

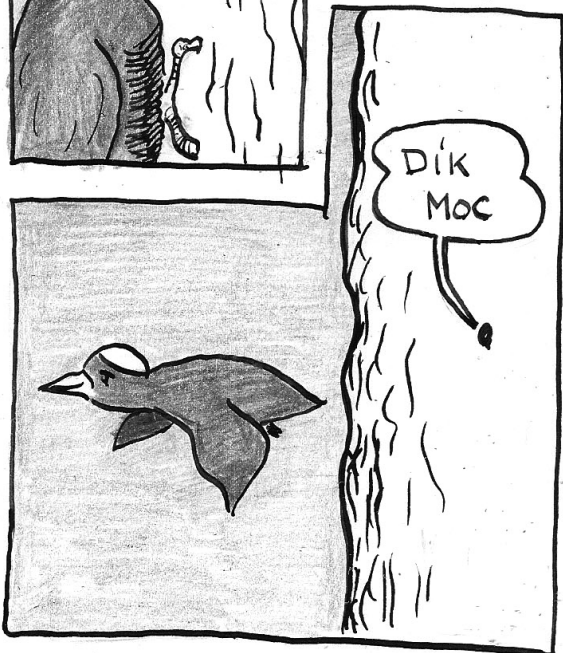
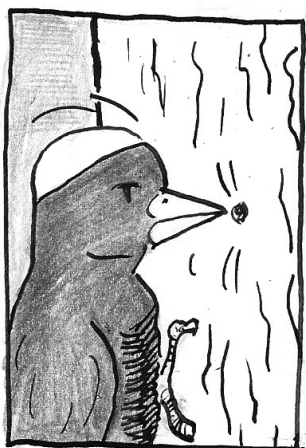
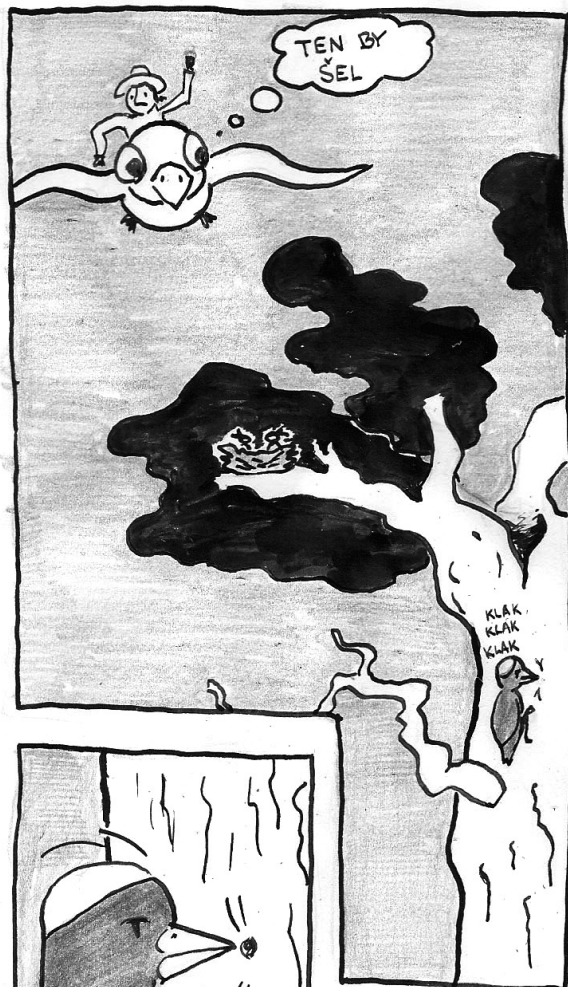
Své kresby můžete zasílat **do 19. března** na adresu:
Petra Šulcová, Litevská 2598, 272 01 Kladno
nebo na e-mail Hawiapa@seznam.cz.

Přeji mnoho štěstí při tvorbě.

Petra Šulcová – Hawiapa

IKTÓMI A JESTRÁB

Koší potok.

Tereza Kristkova, 9 let
kmen Jezerní lidé, Velká rodina

Ondřej Kupka, 9 let
stráž, Velká rodina

Saša Hlaváčová, 11 let
kmen Tussilago

To je vnitřek našeho týpí z posledního
tábora, s pelechem.

Bára Hlaváčová, 9 let
kmen Tussilago

Na mém obrázku jsem já a Saša jak si
hrajeme před naším týpím
s míčem.

Woodcrafterské cvičení bystrosti, poděpicovosti a otevřenosti hlavy

aneb Hlava není jen na čelenku

1. Pomůžeš najít mamince Rychláho roverku?
 2. Najdeš Starému jezercovi jeho tomahawk?

3. Kolik je na obrázku zvířat? (brouk se počítá)
 4. Najdeš 5 věcí, které do indiánského tábora nepatří?

Rychlá roverko, obléb!
 Kde jsem ho jenom mohl nechat?

Řešení:

- 1) HRADE SI S BROUKEM
- 2) LEŽÍ U DŘEVA U POTOKA
- 3) DE DICH 14
- 4) SNĚHOLÁK, RADIO, KYTARA, SEMAFOR, DOPRAVNÍ ZNÁČKA.